

2017 ARVIOINTIKERTOMUS

TARKASTUSLAUTAKUNTA

PORI

SISÄLLYS

1. TARKASTUSLAUTAKUNTA	5
2. TARKASTUSTOIMINTA	6
2.1. Vuoden 2016 arviointikertomuksen käsittely	6
2.2. Vuoden 2017 tarkastustoiminta	6
3. TOIMINNALLISTEN JA TALOUDELLISTEN TAVOITTEIDEN SAAVUTTAMINEN	9
3.1. Valtuuston asettamat tavoitteet ja niiden toteutumisen raportointi	9
3.2. Toiminnallisten tavoitteiden toteutuminen	12
3.2.1. Yleinen kehitys	12
3.2.2. Toimialat	14
3.3. Taloudellisten tavoitteiden toteutuminen	18
4. KAUPUNKIKONSERNI JA KONSERNIJOHTAMINEN	25
5. MUUT HAVAINNOT KAUPUNGIN HALLINNOSTA	35
5.1. Elinvoimayksikkö	35
5.2. Infrayksikkö	38
5.2.1. Matkakeskus	38
5.2.2. Vuokratonttien myynti	39
5.3. Kulttuuritoimi	41
5.3.1. Kulttuurin saavutettavuus	41
5.3.2. Saavutettavuus kirjastotoimessa	43
6. ALLEKIRJOITUKSET	47

1. TARKASTUSLAUTAKUNTA

Kunnan tarkastustoiminta koostuu ulkoisesta ja sisäisestä tarkastuksesta. Ulkoinen tarkastus käsittää tilintarkastajan suorittaman laillisuusvalvonnan sekä tarkastuslautakunnan arviointityön. Sisäinen tarkastus on kunnan johdon väline sisäisen valvonnan toimivuuden varmistamiseksi.

Kuntalain mukaan valtuusto asettaa tarkastuslautakunnan toimikauttaan vastaavien vuosien hallinnon ja talouden tarkastuksen järjestämistä varten. Lautakunnan puheenjohtajan ja varapuheenjohtajan tulee olla valtuutettuja.

Tarkastuslautakunnan tehtäviä on:

- valmistella valtuuston päätettävät hallinnon ja talouden tarkastusta koskevat asiat
- arvioida ovatko valtuuston asettamat toiminnan ja talouden tavoitteet kunnassa ja kuntakonsernissa toteutuneet ja onko toiminta järjestetty tuloksellisella ja tarkoituksenmukaisella tavalla.
- arvioida talouden tasapainotuksen toteutumista tilikaudella sekä voimassa olevan taloussuunnitelman riittävyttä, jos kunnan taseessa on kattamatonta alijäämää.
- huolehtia kunnan ja sen tytäryhteisöjen tarkastuksen yhteensovittamisesta.
- valmistella kunnanhallitukselle esityksen tehtäviään koskevista hallintosäännön määräyksistä.
- valmistella arvioinnin ja tarkastuksen talousarvion.
- valvoa sidonnaisuuksien ilmoittamisvelvollisuuden noudattamista ja saattaa ilmoituksen valtuustolle tiedoksi.

Tarkastuslautakunta laatii arviointisuunnitelman ja antaa valtuustolle kultakin vuodelta arviointikertomuksen, jossa esitetään arvioinnin tulokset. Arviointikertomus käsitellään valtuustossa tilinpäätöksen yhteydessä. Lautakunta voi antaa valtuustolle muitakin tarpeellisenä pitämiään selvityksiä arvioinnin tuloksista. Kunnanhallitus antaa valtuustolle lausunnon toimenpiteistä, joihin arviointikertomus antaa aihetta.

Tilintarkastaja antaa valtuustolle erikseen tilintarkastuskertomuksen. Kuntalaki edellyttää, että tilintarkastaja raportoi tilintarkastuskertomuksen ohella myös tilikauden aikana, mikäli epäkohtia havaitaan.

Tilivuoden 2017 arviointityötä tehneeseen 1.6.2017 toimintansa aloittaneeseen yksitoistajäseniseen tarkastuslautakuntaan ovat kuuluneet seuraavat jäsenet (suluissa varajäsenet):

Kaarina Ranne, pj.	(Jere Kuusinen)
Ari Nordström, vpj.	(Seija Koskinen)
Helena Lindberg	(Sisko Peltomäki)
Kari Aaltonen	(Niklas Hällberg)
Asko Apajasalo	(Ilari Koivula)
Maarit Lepomäki	(Kerttu Kuusisto)
Pentti Ruusunen	(Pekka Niemelä)
Sirkka Sainio	(Kristiina Viljanen)
Taina Lehtonen	(Eija Kiiskinen)
Antti Linnainmaa	(Tapio Nummi)
Aki Ruotsala	(Jarkko Lammi)

2. TARKASTUSTOIMINTA

2.1. VUODEN 2016 ARVIOINTIKERTOMUKSEN KÄSITTELY

Kaupunginvaltuusto käsitteli kokouksessaan 29.5.2017 vuoden 2016 arviointikertomusta ja päätti tuolloin kehottaa kaupunginhallitusta ottamaan huomioon esille tuodut näkökohdat.

Kaupunginhallituksen 12.6.2017 §451 päätöksen mukaisesti pyydettiin erikseen selvitykset/ lausunnot niiltä tahoilta, joiden osalta arviointikertomuksessa oli esitetty kriittisiä arvioita toimintojen ja/tai taloudenhoidon osalta. Kaupunginhallitus merkitsi saadut selvitykset ja lausunnot sekä niiden käsittelet tiedoksi vasta kokouksessaan 19.3.2018, kun edellisten vuosien aikana käsittely on ajoittunut syyskauteen eli noin puoli vuotta aikaisempaan ajankohtaan. Kaupunginvaltuusto merkitsi saadut selvitykset ja lausunnot tiedoksi kokouksessaan 9.4.2018.

2.2. VUODEN 2017 TARKASTUSTOIMINTA

Tilivuotta 2017 koskien tarkastuslautakunta on pitänyt kaikkiaan 14 kokousta ja tehnyt yhden tutustumiskäynnin. Heinäkuussa vahvistettu tilivuoden työohjelma on koostunut päätöksentekoasiakirjoihin ja muuhun materiaaliin perustuvasta tutustumisesta toimialojen ja niiden yksiköiden toimintoihin sekä yhdestä tutustumiskäynnistä. Lisäksi lautakunta on kokouksissaan kuullut asiantuntijoita, yksiköiden päälliköitä, toimialojen johtoa sekä kaupunginjohtajaa. Myös kaupunginhallituksen puheenjohtaja on ollut kuultavana tarkastuslautakunnan kokouksessa. Tarkastuslautakunnan hallinnollisista valmistelutehtävistä, lautakunnan arviointitehtävistä, tilintarkastuksen avustamisesta ja erillisselvityksistä on huolehtinut tarkastustoimisto.

Tarkastuslautakunnan toimikauden arviointisuunnitelman tavoitteena on käydä läpi koko hallinto- ja palveluorganisaatio keskeisimmiltä osiltaan. Tilivuoden 2017 aikana arviointityön painopistealueina ovat olleet elinkeinopolitiikka, konserniohjaus, kulttuuritoimi, infrarakentaminen sekä Porin Vesi liikelaitoksen toiminta. Tarkastustoimiston henkilökuntaan kuuluvat tarkastuspäällikkö ja tarkastajat ovat tehneet arviointikäyntejä ja -haastatteluja johtohenkilöiden ja asiantuntijoiden luona. Lisäksi virkatyönä on perehdytty päätöksentekoaineistoon ja arviointiteemoja koskevaan tutkimustietoon ja meneillään oleviin kehittämishankkeisiin.

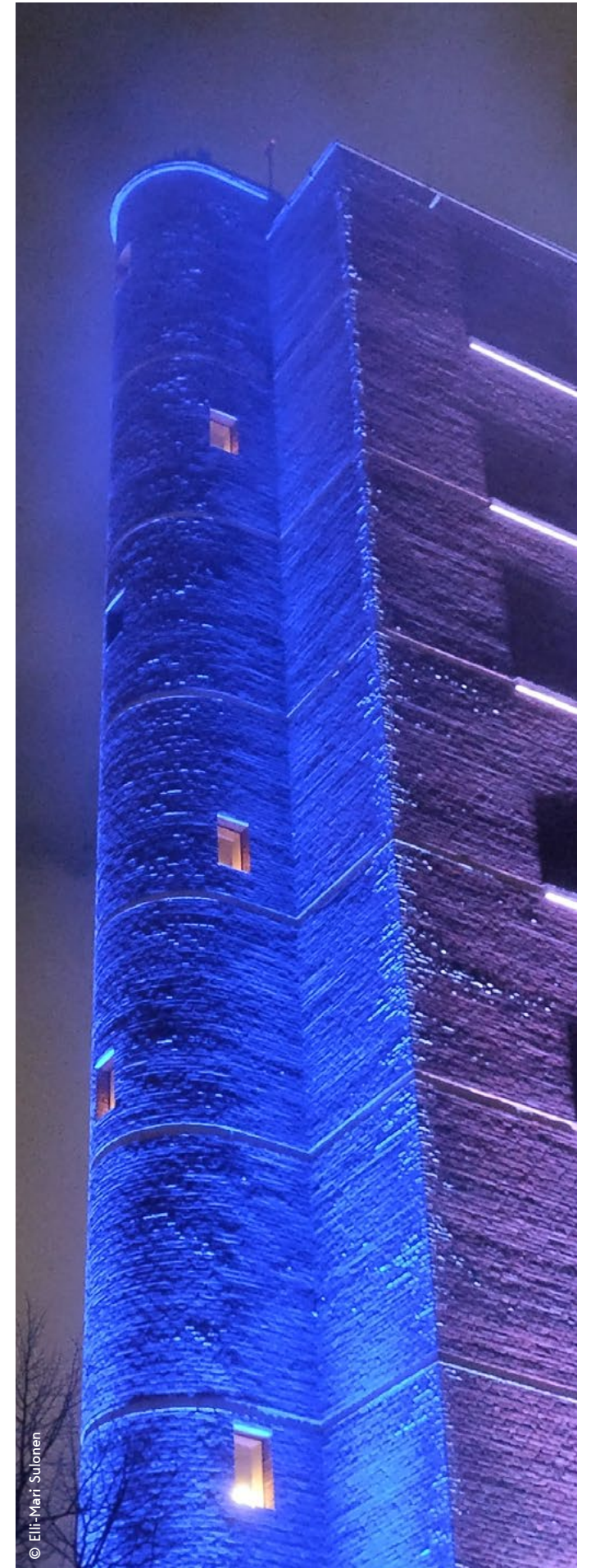

© Niko Poskiparta

Kaupungin ja erikseen nimettyjen konserniyhteisöjen tilintarkastuksesta on huolehtinut KPMG Julkishallinnon Palvelut Oy vastuunalaisena tilintarkastajana JHT, KHT Leif-Erik Forsberg 11.12.2017 asti sekä 11.12.2017 alkaen JHT, KHT Päivi Rintala. Kaupunginvaltuusto on kokouksessaan 11.12.2017 §218 hyväksynyt vastuunalaisen tilintarkastajan vaihtumisen. Kaupungin tilintarkastaja on toiminut erikseen nimetyissä tytäryhteisöissä yhtenä tilintarkastajana. Pitkäaikaisena käytäntönä Porissa on jo ennen lainmuutosta ollut, että emolla ja tytäryhteisöillä on yhteinen tilintarkastaja. Mukaan otettavat tytäryhteisöt on päätetty kaupunginhallituksessa ennen kilpailutusta. Tilivuoden 2017 aikana

tilintarkastaja on säännöllisesti raportoinut lautakunnalle työohjelmansa etenemisestä ja keskeisimmistä havainnoista. Lakisääteisen tilintarkastuksen lisäksi tilintarkastaja on tehnyt hanketarkastuksia ja laatinut toimeksiannon ulkopuolisia lausuntoja.

Kaupunginvaltuusto hyväksyi uuden Porin kaupungin hallintosäännön kokouksessaan 24.4.2017 ja kumosi aiemmin voimassa olleet säännöt 29.5.2017, joihin sisältyi myös tarkastussääntö. Tarkastustoimi valmisteli uuden tarkastustoimiston toimintasäännön, jonka tarkastuslautakunta hyväksyi osaltaan 10.7.2017. Jatkokäsittelyssä kävi ilmi, että tarkastustoimen toimintasäännön osalta tuli eritellä ulkoisen tarkastuksen säännöt hallintosääntöön sekä sisäisen tarkastuksen osalta laatia oma sisäisen tarkastuksen toimintasääntö. Kaupunginhallitus hyväksyi sisäisen tarkastuksen toimintasäännön kokouksessaan 4.12.2017 ja se astui voimaan 1.1.2018. Sisäinen tarkastus oli 1.1.–31.5.2017 kaupunginjohtajan ja konsernijaoston alainen toiminto. Organisaatiouudistuksen yhteydessä sisäinen tarkastus siirtyi kaupunginjohtajan ja kaupunginhallituksen alaisuuteen. Sisäisen tarkastuksen työn ohjelmoinnista vastaa kaupunginjohtaja ja raportointi tapahtui alkuvuoden osalta kaupunginjohtajalle sekä konsernijaostolle ja 1.6.2017 alkaen kaupunginjohtajalle ja kaupunginhallitukselle. Tarkastustoimistossa ovat vuonna 2017 työskennelleet tarkastuspäällikkö Hannu Liukonen (JHTT), tarkastaja Jari Jaakkola, tarkastaja Johanna Jokelainen, tarkastaja Kirsi Kangasharju (JHTT) ja toimistonhoitaja Merita Pajunen sekä määräaikainen tarkastussihteeri Anna Hoffrén (20.3.–19.9.2017).

© Eili-Mari Sulonen

3. TOIMINNALLISTEN JA TALOUDELLISTEN TAVOITTEIDEN SAAVUTTAMINEN

3.1. VALTUUSTON ASETTAMAT TAVOITTEET JA NIIDEN TOTEUTUMISEN RAPORTOINTI

Valtuuston on vuoden loppuun mennessä hyväksyttävä kunnalle seuraavaksi kalenterivuodeksi talousarvio ottaen huomioon kuntakonsernin talouden vastuut ja velvoitteet. Talousarvion hyväksymisen yhteydessä valtuuston on hyväksyttävä myös taloussuunnitelma kolmeksi tai useammaksi vuodeksi (suunnitelmakausi). Talousarviovuosi on taloussuunnitelman ensimmäinen vuosi. Samalla kun valtuusto hyväksyy talousarvion, se hyväksyy myös taloussuunnitelman suunnitelmakaudeksi, joka lain mukaan on vähintään kolme vuotta. Kuntalain mukaan talousarvio ja -suunnitelma on laadittava siten, että ne toteuttavat kuntastrategiaa ja edellytykset kunnan tehtävien hoitamiseen turvataan. Talousarviossa ja -suunnitelmassa hyväksytään kunnan ja kuntakonsernin toiminnan ja talouden tavoitteet.

Kuntalain 113 §:n mukaan kunnan tilikausi on kalenterivuosi. Kunnanhallituksen on laadittava tilikaudelta tilinpäätös tilikautta seuraavan vuoden maaliskuun loppuun mennessä ja annettava se tilintarkastajien tarkastettavaksi. Tilintarkastajien on tarkastettava tilinpäätös toukokuun loppuun mennessä. Kunnanhallituksen on saatettava tilinpäätös tilintarkastuksen jälkeen valtuuston käsiteltäväksi. Valtuuston on käsiteltävä tilinpäätös kesäkuun loppuun mennessä.

Konsernitilinpäätös laaditaan konserniyhteisöjen taseiden ja tuloslaskelmien sekä niiden liitetietojen yhdistelmänä. Konsernitilinpäätökseen sisällytetään lisäksi konsernin rahoitus-

tuslaskelma, jossa annetaan selvitys kuntakonsernin varojen hankinnasta ja niiden käytöstä tilikauden aikana.

Toimintakertomuksessa on esitettävä selvitys valtuuston asettamien toiminnan ja talouden tavoitteiden toteutumisesta kunnassa ja kuntakonsernissa. Toimintakertomuksessa on myös annettava tietoja sellaisista kunnan ja kuntakonsernin talouteen liittyvistä olennaisista asioista, jotka eivät käy ilmi kunnan tai kuntakonsernin taseesta, tuloslaskelmasta tai rahoituslaskelmasta. Tällaisia asioita ovat ainakin arvio todennäköisestä tulevasta kehityksestä sekä tiedot sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisestä ja keskeisistä johtopäätöksistä. Tarkastuslautakunnan yhtenä lakimääräisenä tehtävänä puolestaan on arvioida, ovatko valtuuston asettamat toiminnan ja talouden tavoitteet kunnassa ja kuntakonsernissa toteutuneet ja onko toiminta järjestetty tuloksellisella ja tarkoituksenmukaisella tavalla.

Konsernihallinto on ohjeistanut toimialoja tilinpäätöksen ja toimintakertomuksen laatimisesta. Sisäistä valvontaa ja riskienhallintaa koskevat selvitykset pyydettiin toimialoilta erikseen.

Päättynyttä vuotta leimasi erityisesti 1.6.2017 Porin kaupungissa voimaan astunut organisaatiouudistus. Uudistuksen motiiveina nähdään erityisesti tulevaisuuden tarpeet sekä maakuntauudistuksen ja toimintaympäristön muutoksen aiheuttamat vaikuttimet. Uudistuksessa tavoitellaan samalla asukkaiden vaikuttamis- ja osallisuusmahdollisuuksien parantamista. Uudistuksessa virtaviivaistettiin huomattavasti kaupungin organisatorista rakennetta ja merkittävä osa entisistä hallintokunnista on sisällytetty uusiin

toimialoihin. Neljän toimialan ja niitä ohjaavan lautakunnan rakenne eroaa huomattavasti aikaisemmasta mallista. Merkittävimpänä osana entistä rakennetta uudistuksen ulkopuolelle jäi perusturva, jonka uudistuminen tapahtuu jatkossa valtakunnallisten ja maakunnallisten linjausten mukaisesti.

Tarkastuslautakunnan näkökulmasta kyseessä on iso muutos organisaatiokulttuurissa, jolla on merkittäviä vaikutuksia sekä johtajuuteen että alaistaitoihin. Vuoden 2017 toiminnassa näkyy muutosprosessin vaikutus henkilöstövaihdoksina ja uusina rakenteina. Merkit ja mahdollisuudet laajemmasta johtamis- ja toimintatavan muutoksesta ovat uudistuksen myötä ilmassa.

Kuntalain mukaan kunnassa on oltava kuntastrategia, jossa valtuusto päättää kunnan toiminnan ja talouden pitkän aikavälin tavoitteista. Edelleen kuntalain mukaan kuntastrategian tulee perustua arvioon kunnan nykytilanteesta sekä tulevista toimintaympäristön muutoksista ja niiden vaikutuksista kunnan tehtävien toteuttamiseen. Kuntastrategiassa tulee määritellä myös sen toteutumisen arviointi ja seuranta. Kuntastrategia tarkistetaan vähintään kerran valtuuston toimikaudessa.

Aikaisemmat johto- ja muut säännöt korvannut hallintosääntö vahvistettiin kaupunginvaltuuston kokouksessa

24.4.2017 ja toimialoja koskevat toimintasäännöt puolestaan toimialoittain myöhemmin vuoden 2017 aikana.

Pitkän aikavälin strategiana on kaupunginvaltuuston 27.2.2017 hyväksymä kaupunkistrategia nimeltään Pori. Asenne. Strategia 2025. Uusin strategiaversio hyväksyttiin osana tulevaa organisaatiouudistusta teemoilla ”työtä, rohkeutta, elämyksiä”. Valtuustostrategian mukaisia painopisteitä ovat Työn ja yrittämisen Pori, Lasten ja nuorten Pori, Hyvän elämän Pori sekä Tunnettu Pori. Kaupunkistrategiaa toteuttavat keskeisinä ohjelmina hyvinvointiohjelma, elinvoimaohjelma sekä työllisyysohjelma. Kaupunkistrategian tukena toimivat valtuustososopimus, henkilöstöohjelma, omistajapoliittinen ohjelma, hankintaohjelma, talousarvio- ja suunnitelma.

Kokouksessaan 12.6.2017 kaupunginvaltuusto päätti muuttaa talousarviota taloudellisten tavoitteiden osalta vastaamaan 1.6. aloittanutta organisaatorakennetta. Vanhasta mallista määrärahat siirrettiin uuteen rakenteeseen sovittujen toiminnallisuuksien mukaisesti. Samalla luovuttiin suurelta osin toimialojen välisistä sisäisistä eristä talousarvion vaikuttavina erinä; sisäisiä eriä käytetään enää lähinnä toimialojen ja liikelaitosten välillä. Kustannusten huomioimiseen käytetään nykyisessä mallissa laskennallisia, ei talousarviosidonnaisia vyörytyseriä. Vasta vuoden 2018 talousarvio on valmisteltu myös toiminnallisten tavoitteiden osalta niin, että uusi organisaatiomalli on huomioitu kokonaisvaltaisesti.

Osana viime kesän organisaatiouudistusta eräät kaupungin toiminnot järjestettiin uudelleen. Esimerkiksi yliopistollisen koulutuksen ja tutkimuksen yhteistoiminta on nyt osa sivistystoimialaa ja hankintapalvelut on uudessa mallissa sijoitettu konsernihallinnon toimialan alle.

Tarkastuslautakunta pitää erinomaisena, että hankintapalveluiden rooli strategisena toimintana tunnustetaan ja edellyttää sen toiminnallisen liittämisen osaksi konsernihallinnon toimintaa kehittyvän edelleen.

Osana organisaatiouudistusta alakohtaisiin tavoitteisiin sisällytettiin vuotta 2018 koskevat palvelulupaukset. Entisen mallin mukaiset palveluohjelmat elivät lopun vuotta uuden organisaation mukana ja niiden istuvuus ylimenokautta elävään organisaatioon vaihteli.

Kaupunginvaltuusto hyväksyi 2.10.2017 uuden konserniohjeen. Samalla huomioitiin hyvää hallinto- ja johtamistapaa koskevan ohjeistuksen istuvuus uuteen konserniohjeeseen sekä kuntalain ja osakeyhtiölain vaatimukset. Konserniohjeen tehtävänä on osaltaan varmistaa kaupungin omaisuuden tuottava ja luotettava hoito sekä pääomapanostusten vaikuttavuus asetettuihin tavoitteisiin nähden.

Hyvinvointiohjelma hyväksyttiin valtuustossa vuoden 2016 keväällä. Seurantaan kuuluva hyvinvointikertomus on käsi-

telty valtuustossa keväällä 2017, jolloin myös hyvinvointivaikutukset on arvioitu.

Elinvoimaohjelman toteuttamisen tavoitteina ovat uusien yritysten ja investointien houkuttelu Poriin sekä näille suotuisan toimintaympäristön vahvistaminen. Toimintaker- tomuksen mukaan tavoitetaso saavutettiin tältä osin.

Konsernihallinnon osalta mainitaan, että omistajaohjaus on järjestetty uuden mallin mukaisesti ja tarvittavat muutokset on tehty, mutta omistajapoliittinen ohjelma valmistel- laan vasta vuoden 2018 aikana.

Strategisten tavoitteiden sekä toimialuekohtaisten toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden raportointi vuodelta 2017 on pääosiltaan asianmukaista. Tarkastuslautakunnan näkemyksen mukaan strategiset tavoitteet ovat toteutuneet tilivuonna melko hyvin, vaikkakin organisaatiouudistuksen toteutuminen keskellä vuotta näkyy tältä osin. Tarkastuslautakunta kehottaa saattamaan loppuun keskeisten ohjelmien uudistustyön. Tarkastuslautakunta uudistaa lisäksi huomionsa koskien tavoitteiden yhteyttä määrärahoihin.

3.2. TOIMINNALLISTEN TAVOITTEIDEN TOTEUTUMINEN

3.2.1. Yleinen kehitys

Vuoden 2017 yleistä taloudellista kehitystä Suomessa leimasivat vihdoinkin positiiviset uutiset ja talousnäkymien parantuminen. Kotitalouksien kysynnän kasvamisen ohella viennin määrä ja yritysten investoinnit lisääntyivät työllisyysasteen samalla noustessa. Julkistalouden tila vahvistui julkisyhteisöjen alijäämän ja velan pienentyessä suhteessa bruttokansantuotteeseen. Julkisen talouden vahvistumisen taustalla on yleisen talouskehityksen ohella tuloja ja menoja koskevat päätökset. Positiivisesta kehityksestä huolimatta alijäämäisen julkisen talouden ennustetaan pysyvän vielä vuosien ajan epätasapainossa ja julkisen velan runsaassa 60 prosentissa suhteessa bruttokansantuotteeseen.

Pidemmän aikavälin julkisen talouden näkymät nähdään haastavina johtuen osaltaan väestö- ja tuottavuuskehityksen tulevaisuuden realiteeteista. Suurten ikäluokkien eläköityminen ja keskimääräisen eliniän pidentyminen yhdessä uusien, julkisen sektorin kustantamien hoitopalveluiden kanssa lisää paineita uudistuksille. Työn tuottavuuden kehityksen hidastuminen Suomen kaltaisissa kehittyneissä talouksissa kaventaa julkistalouden liikkumavaraa samalla kasvavien kustannuspaineiden kanssa. Mikäli julkisen talouden tilaa ei rakenteellisia uudistuksia tekemällä onnistuta saamaan tasapainoon, paine tulevien julkisten menojen rahoittamiseksi pysyvien menosäästöjen tai verotuksen kiristämisen muodossa kasvaa.

Porin seudun taloudellisen tilanteen selostetaan toimintakertomuksessa kehittyneen myönteiseen suuntaan. Kiritävää verokkikaupunkieihin riittää edelleen, vaikka Porin seudun kasvuun ja elinvoimaan liittyvä tunnusluvut ovat kehittyneet parempaan suuntaan. Alueen menestymisen taustalla todetaan aivan oikein olevan kasvun merkitys, jonka osatekijöiksi tässä nähdään asukasluvun kehitys, työpaikkakehitys, yritysperustanta, olemassa olevan yrityskannan kasvu, alueelle kohdistuvat investoinnit ja pääoma sekä tapahtuma- ja matkailukävijöiden määrä. Porin seudun kasvun nähdään painottuneen yritysdynamiikkaan ja tapahtumakävijöiden määrän kasvuun. Alueen yleisenä

© Merita Pajunen

heikkoutena todetaan olevan väestömäärän negatiivinen kehitys.

Satakunnan alueen työttömyys on laskenut valtakunnallisesti vertaillen nopeasti. Kymmenen suurimman kaupungin joukossa Porin työttömyys on viidenneksi pienin, työttömyyden ollessa pienempää kuin esimerkiksi Turussa ja Tampereella. Kuten länsirannikolla yleisestikin, kasvun esteeksi uhkaa tietyillä aloilla muodostua työvoimapula. Apua tähän toivotaan alueen korkeakoulujen muuntokouluksista ja kohdistetuista rekrytointikampanjoista.

Porissa lähialueineen on käynnistymässä tai jo käynnistyneet yli miljardin euron investoinnit, joita ovat esimerkiksi teollisuuden toimintaedellytyksiä parantavat infraprojektit. Edunvalvonnan keinoin on tarkoitus edelleen edistää elinkeinoelämän edellytyksiä muun muassa valtateiden 2 ja 8 kehittämisellä sekä Tampereelle suuntautuvalla nopealla junayhteydellä.

Porin kaupunkiseudun lähitulevaisuuden haasteiksi koetaan kasvudynamiikan kiihdyttämisen, nopeiden ja sujuvien yhteyksien kehittämisen, osaavan työvoiman saatavuuden, korkeakoulujen toimintaedellytysten turvaamisen sekä asukkaiden, yritysten ja investointien näkökulmasta katsottuna alueen vetovoiman lisäämisen.

Kaupungin henkilökunnan määrä kasvoi viime vuonna ja oli vuoden lopussa 6 256 (edellisvuonna 5 988 henkeä). Vakinaisen henkilökunnan osuus oli 5 095 henkeä, jossa oli vähennystä edelliseen vuoteen 41 henkeä. Vanhuuseläkkeelle jäi vuonna 2017 yhteensä 147 henkeä ja työkyvyttömyyseläkkeelle 34 henkeä. Työkyvyttömyyseläkkeelle siirtyneiden määrä laski edellisvuodesta. Vuoden 2017 henkilöstökulut sivukuluineen olivat 263,2 miljoonaa euroa (edellisvuonna 269,8 ja 2015 vuonna 283,3 miljoonaa euroa). Sairauspoissaolojen kasvu pysähtyi vuonna 2017 ja oli edellisvuoden tasoa eli 5,6 prosenttia.

Toimintakertomuksessa viitataan henkilöstöraportin tarjoamiin tarkempiin tietoihin henkilöstöä koskevissa tunnusluvuissa. Kuitenkaan vuoden 2017 henkilöstöraporttia ei ollut tarkastuslautakunnan käytettävissä arviointityötä tehtäessä. Kunnallinen työmarkkinalaitos suosittelee

kunnille henkilöstövoimavarojen arviointia ja raportointia. Henkilöstöraportti on tarkoitettu tukemaan strategista henkilöstöjohtamista ja on samalla arvioinnin väline. Porin kaupungissa henkilöstöraportin käsittelyajankohta kaupunginhallituksessa on vaihdellut viimeisen kymmenen vuoden aikana huhtikuun alkupuolesta heinäkuun puoliväliin.

Tarkastuslautakunta suosittelee jatkossa henkilöstöraportin käsittelemistä kaupunginhallituksessa samaan aikaan tilinpäätöksen ja toimintakertomuksen kanssa. Tällä tavoin henkilöstöraportin tiedot on mahdollista huomioida henkilöstöä koskevien tavoitteiden toteutumisen osalta arviointikertomusta laadittaessa.

Kuntalain mukaisesti toimintakertomuksessa on arvioitu sisäistä valvontaa ja riskienhallintaa, jonka pohjana on kaupunginvaltuuston vuonna 2014 hyväksymä sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan perusteet –asiakirja. Kuntalain muutoksiin perustuneen uudistuksen myötä valtuuston päätettäväksi ja hallintosääntöön kirjattaviksi tulivat sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan perusteet. Samalla toimintakertomuksen tietosisältövaatimukset kasvoivat koskemaan sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan tietojen lisäksi arviota todennäköisestä tulevasta kehityksestä. Kuntalakiin kirjattiin samalla tilintarkastajan velvollisuus tarkastaa, onko kunnan ja kuntakonsernin sisäinen valvonta ja riskienhallinta järjestetty asianmukaisesti.

Toimintakertomukseen sisältyy selonteko koko kaupungin tilanteesta. Kaupungin tulevan kehityksen arviointi nähdään toimintakertomuksessa haasteellisena johtuen osittain vuoden 2020 alusta voimaanastuvasta kuntataloutta koettelevasta maakuntauudistuksesta. Kunnan tulopuolen epävarmuuden ohella on sote-kiinteistöihin liittyvät riskit tunnistettu. Samalla maakunnalle siirtyvien palveluiden järjestämisvastuun poistuminen koetaan samalla helpottavana tekijänä. Samoin positiivisena nähdään tulevan muutoshetken lievä positiivinen vaikutus kuntatalouteen.

Merkittävimminä kaupunkitason riskeinä ja epävarmuustekijöinä Porissa nähdään muun muassa edelleen julkistaloutta yleisestikin vaivaava talouden alijäämä. Kaupungin oma

sopeutuminen maakunta- sekä sosiaali- ja terveysuudistukseen aiheuttavat nekin epävarmuutta. Konsernin rahoitusriskejä hallitaan uudistuneiden sääntöjen ja ohjeiden pohjalta. Kaupunkiin kohdistuvia riskejä ovat häiriötilanteisiin ja erilaisten luonnonilmiöiden mukanaan tuomat tilanteet rankkasateineen ja hyydetulvineen. Tulvasuojelun kannalta nähdään tärkeäksi Kokemäenjoen juoksutuksen sääntelyn onnistumisen ja joen uomien kunnossa pido.

Tarkastuslautakunta haluaa kiinnittää erityisesti huomiota jokitulvariskiin ja painottaa Kokemäenjoen uomien kunnossapidon tärkeyttä. Päättäneenä vuonna päästiin alkuun joen kunnostuksen suhteen, mutta vuosikymmeniä liettyneiden uomien kunnostuksessa riittää tehtävää jatkossakin. Jokitulva maakunnan keskuskaupungissa toteutuessaan muodostaa sietämättömän riskin koko Satakunnalle.

Tarkastuslautakunta totesi aiemmassa arviointikertomuksessaan, että maakunta- ja sote-uudistukseen liittyvät riskit tulee kartoittaa ja pohtia strategisen tason etenemisvaihtoehtoja. Tämän seurauksena kaupunginhallitus on kokouksessaan 9.10.2017 asettanut kaksi työryhmää. Ensimmäisen ryhmän tehtävänä on maakuntauudistukseen liittyen selvittää kaupunkikonsernin omistamien sote-kiinteistöjen ja vastaavien tilojen järjestämistä. Kaupunginhallitus kehotti työryhmää kiinnittämään erityistä huomiota kokonaisjärjestelyyn liittyvien riskien havaitsemiseen ja hallintaan. Toisen työryhmän tehtävä on selvittää maakuntauudistukseen liittyvien tukipalveluiden, eli puhtaus- ja kiinteistöpalvelujen, ravintohuollon ja lääkintälaittehuollon järjestämisvaihtoehtoja.

Tarkastuslautakunta pitää tärkeänä, että suuruusluokaltaan merkittävien toimintojen ja omistuserien haasteisiin sekä näistä seuraavien riskien hallintaan on nyt pureuduttu.

3.2.2. Toimialat

Konsernihallinnon toimiala

Hallintoyksikön ja ICT-yksikön tavoitteena olivat sähköiseen asianhallintaan liittyvien tiedonohjaussuunnitelmien (TOS) valmistuminen, jossa raportoinnin mukaan tavoite saavutettiin. Toisena mittarina oli oppilaskohtaisten päätelaitteiden luovuttaminen 4. ja 7. luokkalaisille, joka sekini toteutui.

Elinvoimayksikkö tavoitteli elinvoimaohjelman tavoitteita uusien investointien ja yritysten houkuttelun sekä kilpailukykyisen toimintaympäristön kautta. Tavoitetaso saavutettiin vuonna 2017. Hyvinvointiohjelman toteuttamisen osalta sähköinen hyvinvointikertomus otettiin käyttöön kaikissa hallintokunnissa, kaupunginvaltuusto käsitteli hyvinvointikertomuksen sekä uusi valtuusto on perehdytetty hyvinvointijohtamiseen. Turvallinen ja kriisinkestävä Pori –malli luotiin osaksi strategiaa. Kokonaisuudessaan 13:sta elinvoimayksikköä koskevasta tavoitteesta kolme ei toteutunut. Näitä olivat vuosittaisen kaavoituskatsauksen toteuttaminen, nuorisotakuun toteuttaminen sekä KELAn työmarkkinamaksujen pienempi toteuma. Työttömyyslukujen paraneminen alkoi näkyä vasta vuoden 2017 loppupuolella, joten vaikutus koko vuoden tilanteeseen oli vielä maltillinen.

HR-yksikkö tavoitteli paljolti organisaatiouudistukseen liittyviä asioita. Uudistusta saatiin aikaan henkilöstöhallinnon tehtävienhoitoa koskevien sääntöjen ja periaatteiden uudistamisella. Sote- ja maakuntauudistuksen valmisteluun osallistuminen tehtäväkokonaisuuksien osalta toteutui myös. Parannettavaa jäi vielä henkilöstön suunnitelmallisen kehittämisen sekä sairauspoissaolojen ja ennenaikaisen eläköitymisen vähentämisen osalta.

Talouslyksikkö ja omistajaohjausyksikkö keskittyivät vahvasti organisaatiouudistuksen toteuttamiseen erityisesti omistajaohjauksen, talousarviouudistuksen sekä taloushallinnon prosessien ja raportoinnin yhdenmukaistamisen kannalta. Kaupungin vakuutuskanta kilpailutettiin meklarin avulla. Omistajaohjauksen osalta omistajapoliittisen ohjelman valmistelu jäi vuodelle 2018, vaikka omistajaohjaus jo organisoitiin uuden mallin mukaiseksi.

Kaupunkisuunnittelun osalta kaavoitushankkeet ja muu maankäytön ohjaus toteutuivat toimialajohtajan selvityksen mukaan lähes arvioiden mukaisesti. Työllisyyspalveluiden osalta työllisyystoimenpiteissä olevien määrät olivat suunniteltua korkeammat ja kasvoivat edellisvuodesta 19 prosentilla.

Perusturva

Perusturvassa vuositason toiminnallisia tavoitteita oli edellisvuoden tapaan kolme, jotka kaikki toimintakertomuksen mukaan toteutuivat. Palveluiden saantia mahdollistettiin eri vaihtoehtoilta, joita olivat esimerkiksi sähköisen palvelusetelin käyttöönotto lapsiperheiden kotipalveluissa. Myös palveluntuottajia tuli lisää, joka lisäsi asiakkaiden valinnanmahdollisuutta. Omaishoitajien hyvinvointi- ja terveystarkastuksista on tullut kertoman mukaan vakiintunut käytäntö. Liikkuvien ja POP-UP palveluiden käytön mittaaminen ja käytön osuuden nostaminen suhteessa perinteisiin palveluihin oli myös onnistunutta. Perusturvan toimintaa kehittäessä on havaittu moniammatillisen työskentelyn vaikutus toiminnan tuottavuuteen ja henkilöturvallisuuden takaamiseen, samalla menoja saadaan osittain minimoitua esimerkiksi keskittämällä toimintoja SOTE-keskuksiin.

Suoritettietojen mukaan lastensuojelun palveluissa huostassa olevien määrän ennakoitiin olevan 240, kun toteutunut määrä oli 199. Vammaispalvelujen henkilökohtaisten avun

saajien määrän budjetoitiin olevan 460, kun toteutuneeksi määräksi tuli 426. Psykososiaalisten palvelujen avohuollon asiakkaita oli budjetoitu olevan 3 300, kun toteumaksi tuli 2 994.

Osaamiskeskuksen toimintapiirissä kotisairaalan potilaita ennakoitiin olevan 460 henkeä, kun todelliseksi määräksi tuli 481 henkeä. Niin ikään osaamiskeskuksen toimintapiirissä arviointijakson hoitojakson keskimääräinen hoitoaika ennustettiin 3 vuorokaudeksi toteutuman ollessa sama 3 vuorokautta.

Perusturvan palveluiden ostot ylittivät arvioidun 7,1 miljoonalla eurolla toteumaprocentin ollessa 108,5. Ylityksen syyksi kerrotaan lääkärripulan aiheuttaman ostolääkäripalveluiden runsaampi osuus sekä loppuvuoden infektioilanne. Henkilöstökulut puolestaan alittivat talousarvion 9,5 miljoonalla eurolla ja toteumaprocentti oli 92,0.

Sivistystoimiala

Opetusyksiköllä oli kaikkiaan 17 tavoitetta, jotka raportoinnin mukaan toteutuivat kaikki yhtä, eli talouden tasapainotusta lukuun ottamatta. Toimenpiteet käsittivät henkilöstön osaamisen parantamista ja työhyvinvointia sekä opetussuunnitelmatyön ja palveluverkon kehittämistä. Liikkuva koulu –hanke jatkui uuden rahoituksen turvin.

Hankkeen taustalla on ajatus koko peruskoulun kestävästä liikuntatapahtumapolusta.

Varhaiskasvatussyksikkö keskittyi onnistuneesti Kasvun polku –varhaiskasvatussuunnitelman jalkauttamiseen, kunnallisen ja yksityisen palvelutuotannon yhteensovittamiseen sekä esimiesten määrän vähentämiseen. Varhaiskasvatuksessa olevien lasten määrä pieneni hieman, mutta samalla hoitopäivien määrä lisääntyi. Samalla hoitopäiväkohtainen kustannus alitti talousarvion.

Kulttuuriyksikkö toteutti tavoitteensa lukuun ottamatta museoiden kokoelmakeskusta. Kulttuuripalveluja uudistettiin esimerkiksi parantamalla niiden saavutettavuutta. Arviointikertomuksen viidennessä luvussa kulttuuripalveluiden saavutettavuutta käsitellään laajemmin osana tarkastuslautakunnan arviointityötä.

Liikunta- ja nuorisoyksikön toiminta toteutui arvioidusti. Tavoitteina olivat esimerkiksi liikuntapaikkojen hoito ja liikunnan määrän lisääminen porilaisten keskuudessa. Kaupakeskus Puuvillaan avattiin nuorisotila syyskuun alussa.

Tekninen toimiala

Tekninen toimiala onnistui toimintakertomuksen mukaan tavoitteissaan hyvin lukuun ottamatta tilayksikköä, jossa kunnossapito-ohjelmien elinkaarimallia ei saatu vielä otettua käyttöön. Konserniyhtiöiden kanssa keskustelu sovel-

lettavista sisäänvuokrauksen ehdoista siirtyi vuoden 2018 puolelle. Muutoin onnistumisia on tullut arjen sujuvuuden ohella kumppanuuksissa, nopeammassa reagoinnissa, sähköisissä palveluissa ja työhyvinvoinnin kehittämisessä.

Myös asiakaspalvelua on parannettu ja esimerkiksi pysäköinninvalvonnan henkilöstö oli tavoitetason mukaan ystävällistä ja asiantuntevaa. Samalla maksukehotuksissa, maksuvaatimuksissa ja ulosotoissa päästiin talousarviota korkeampaan toteumaan. Pysäköinninvalvonnan parantunut tilanne on osaltaan seurauksena henkilölisäyksistä ja käytäntöjen järjestelmällisyyden parantamisesta.

Jätehuollossa hyödyntämisaste saatiin nousemaan jätteen ohjautuessa enenevässä määrin energiaksi. Infra-yksiköllä jäi asunomessualueeseen liittyvää asfaltointia ja muuta rakentamista toteutettavaksi kuluva vuoden keväällä. Tämä johtui pääosin alueen rakennuskannan keskeneräisyydestä. Infrayksikön muun toiminnan ja erillishankkeiden osalta jäi siitäkin toteuttamatta 1,2 miljoonan euron edestä sitovuustason määrärahoja, joilla on tarkoitus vuoden 2018 aikana saattaa loppuun Markun laiturin Reposaareissa, Kokemäenjoen kunnossapitoruoppaus, Ulasoorin pato ja Jokikeskus.

Ympäristö- ja lupatoimiala

Ympäristö- ja lupatoimialan tavoitteista sähköisen arkiston käyttöönotto sekä rakennus- ja huoneistorekisterin

ylläpidon toimintamallin luominen eivät toteutuneet viime vuonna. Muut kahdeksan tavoitetta toteutuivat ja näihin kuuluivat esimerkiksi terveysvalvonnan tehostaminen ja ennaltaehkäisevän toimintamallin kehittäminen. Ulkopuolisia tahoja otettiin mukaan sisäilma-asioihin liittyvään toimintaan. Ympäristölupahakemusten käsittelyn priorisointi uusien hakemusten osalta onnistui sekin kolmen kuukauden määräajassa. Joukkoliikennettä kehitettiin suunnitelmien ja seudullisen yhteistyön kautta.

Satakunnan pelastuslaitos

Satakunnan pelastuslaitos saavutti normien mukaisen toimintavalmiusaikansa. Turvallisuusviestinnän ja valvontatehtävien taso saavutettiin lukuun ottamatta palotarkastuksia, joissa asuinrakennusten tarkastuksissa jäätin merkittävästi tavoitteista.

Liikelaitokset

Porin Vesi liikelaitos

Porin Vesi liikelaitos keskittyi talouden tasapainottamisen ohella tulevaisuuden saneerausinvestointien rahoituksen varmistamiseen. Viime vuosina on korostunut lisäksi valmiussuunnittelu ja kriisitilanteisiin varautuminen. Asiakaspalvelutasoa on pyritty samalla kehittämään huomioiden esimerkiksi nykyaikaisen tekniikan mahdollisuudet. Organisaatiouudistuksella ei ollut suuria vaikutuksia Porin Veden toimintaan. Taksat pidettiin ennallaan ja ne ovat

vertailulaitosten joukossa keskivertoa edullisemmat. Putkirikkojen määrä oli suhteellisen pieni, silti niitä sattui 47 kappaletta. Porin Veden talouskehitys oli jälleen suotuisaa ja talouden tasapainotuksen onnistumiselle nähdään olevan hyvät mahdollisuudet ilman tulopohjaa varantavia tekijöitä tai suuria investointeja. Porin vesi maksoi peruspääoman korvausta 2 210 211 euroa ja sen tilikauden ylijäämä oli 3 767 797 euroa.

Porin palveluliikelaitos

Porin palveluliikelaitoksen tehtävänä on tuottaa Porin kaupunkikonsernille ateria-, puhtaus- ja kiinteistöhoitopalveluita tilaaja-tuottaja-mallilla liiketaloudellisten periaatteiden mukaisesti. Palveluliikelaitoksessa kehitettiin palveluprosessien sisältöä ja palvelurakennetta toiminnan tehostamiseksi. Kaupungin organisaatiouudistus ei koskettanut Palveluliikelaitosta, vaan sen toimintaa tarkastellaan kaupungin näkökulmasta osana SOTE- ja maakuntaudistusvalmistelua. Suurimmat muutokset toiminnassa olivat Perusturvan Palveluliikelaitokselta tilaamat ateriat ulkoisen tuottajan sijaan sekä konserniyhtiöiden kohteiden kiinteistönhoidon siirtyminen yksityiselle palveluntuottajalle. Muutosten vaikutus toimintatuottoihin oli kuitenkin pieni. Porin Palveluliikelaitos maksoi kaupungille korvausta peruspääomasta 324 996 euroa ja sen tilikauden ylijäämäksi muodostui 3 478 euroa.

3.3. TALOUDELLISTEN TAVOITTEIDEN TOTEUTUMINEN

Kaupunginvaltuusto hyväksyi uuden organisaatiorakenteen mukaisen talousarvion 12.6.2017 kaupungin organisaatioudistuksen johdosta. Hyväksytty talousarvio sisältää 1.1.–31.5.2017 välisellä ajalla tehdyt määrärahamuutokset. Arviointikertomuksen ja tilinpäätöksen talousarviovertailut on laadittu uuden organisaation mukaisesti. **Porin kaupungin vuosikatteeksi** talousarviossa arvioitiin 25,6 miljoonaa euroa. Toteutunut vuosikate oli 40,9 miljoonaa euroa. Toteuma oli 15,3 miljoonaa euroa talousarviota parempi ja 3,0 miljoonaa euroa edellisvuotta parempi.

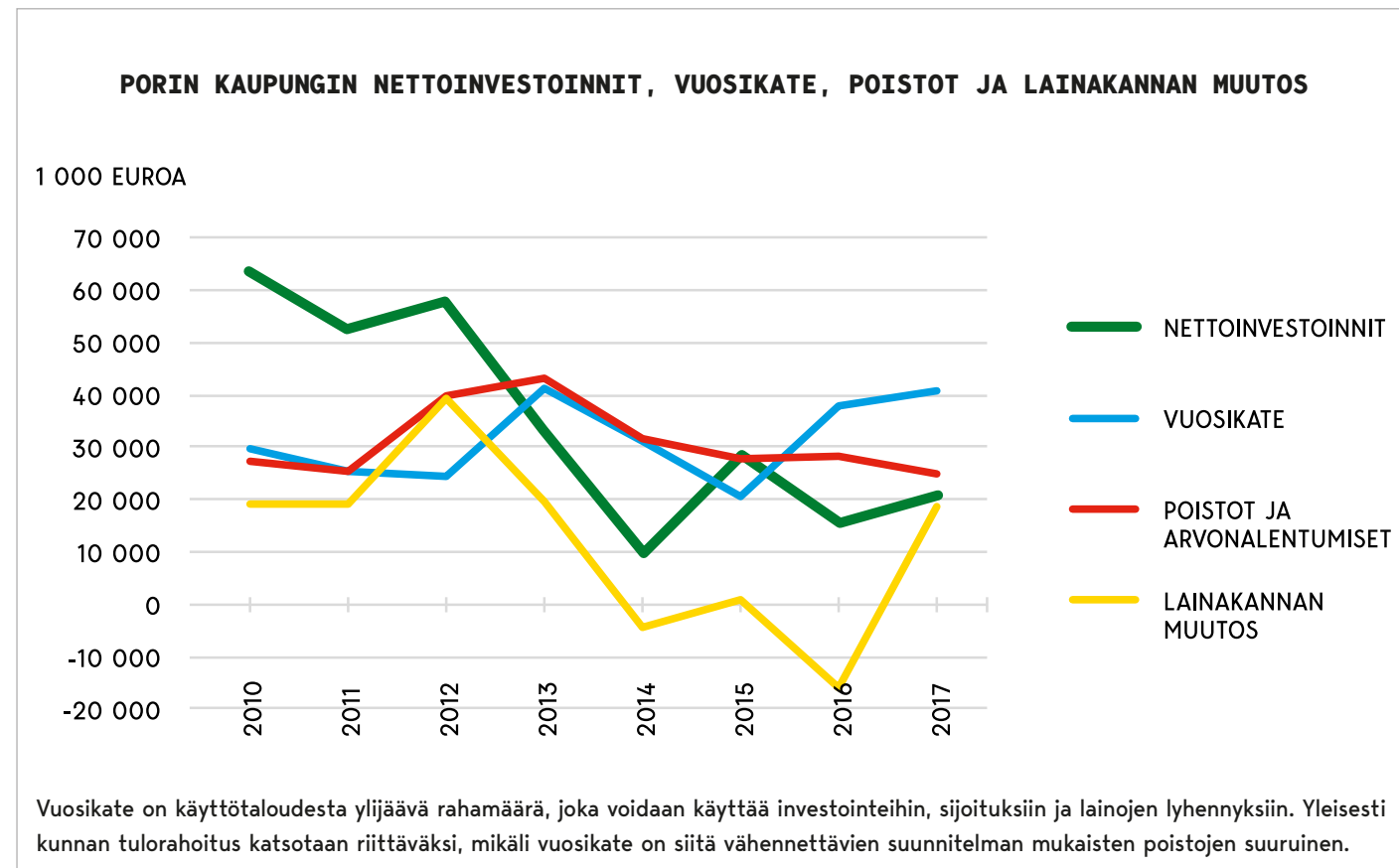
Verotulot olivat 303,5 miljoonaa euroa vuonna 2017 ja toteutuivat 3,2 miljoonaa euroa talousarviota korkeampina, mutta laskivat 4,9 miljoonaa euroa edellisestä vuodesta. Vuosikate oli 484 euroa/asukas vuonna 2017 ja kasvoi 37 euroa/asukas edellisestä vuodesta.

Tilinpäätöstietojen mukaan liikelaitokset tuottivat 22 prosenttia kaupungin vuosikatteesta (25 prosenttia vuonna

2016) ja niiden yhteenlaskettu tilikauden ylijäämä oli 3,8 miljoonaa euroa (4,3 miljoonaa euroa vuonna 2016). Liikelaitokset tulouttivat kaupungille 5 prosenttia peruspääoman korkoa edellisvuoden tavoin, mikä oli yhteensä 2,5 miljoonaa euroa.

Vuosikate osoittaa tulorahoituksen, joka jää käytettäväksi investointeihin, sijoituksiin ja lainan lyhennyksiin. Poistot taas kuvaavat keskimääräistä vuosittaista korvausinvestointitarvetta. Mikäli vuosikate kattaa ne, kunnan ei tarvitse velkaantua tai realisoida omaisuuttaan pitääkseen olemassa olevat palvelujen tuotantovälineet toimintakunnossa. Vuonna 2017 vuosikate oli 163,8 prosenttia poistoista, kun vuonna 2016 luku oli 134,4 prosenttia. Kun arvo on 100 prosenttia, oletetaan kunnan tulorahoituksen olevan riittävä.

Investointien rahavirran pienentyminen on linjattu valtuustositomuksessa. Vuonna 2017 investointimenot olivat 39,1 miljoonaa euroa ja nettomenot 16,6 miljoonaa euroa. Liikelaitosten nettoinvestoinnit olivat 4,4 miljoonaa euroa.

Porin kaupungin tilikauden tulos oli 15,9 miljoonaa euroa ja tilikauden ylijäämä 16,8 miljoonaa euroa rahastojen, varausten ja poistoeron muutoksen jälkeen. Varausten muutos sisältää Satakunnan Pelastuslaitoksen taseessa olleen 0,8 miljoonan euron investointivarausten, joka tuloutettiin vuonna 2017.

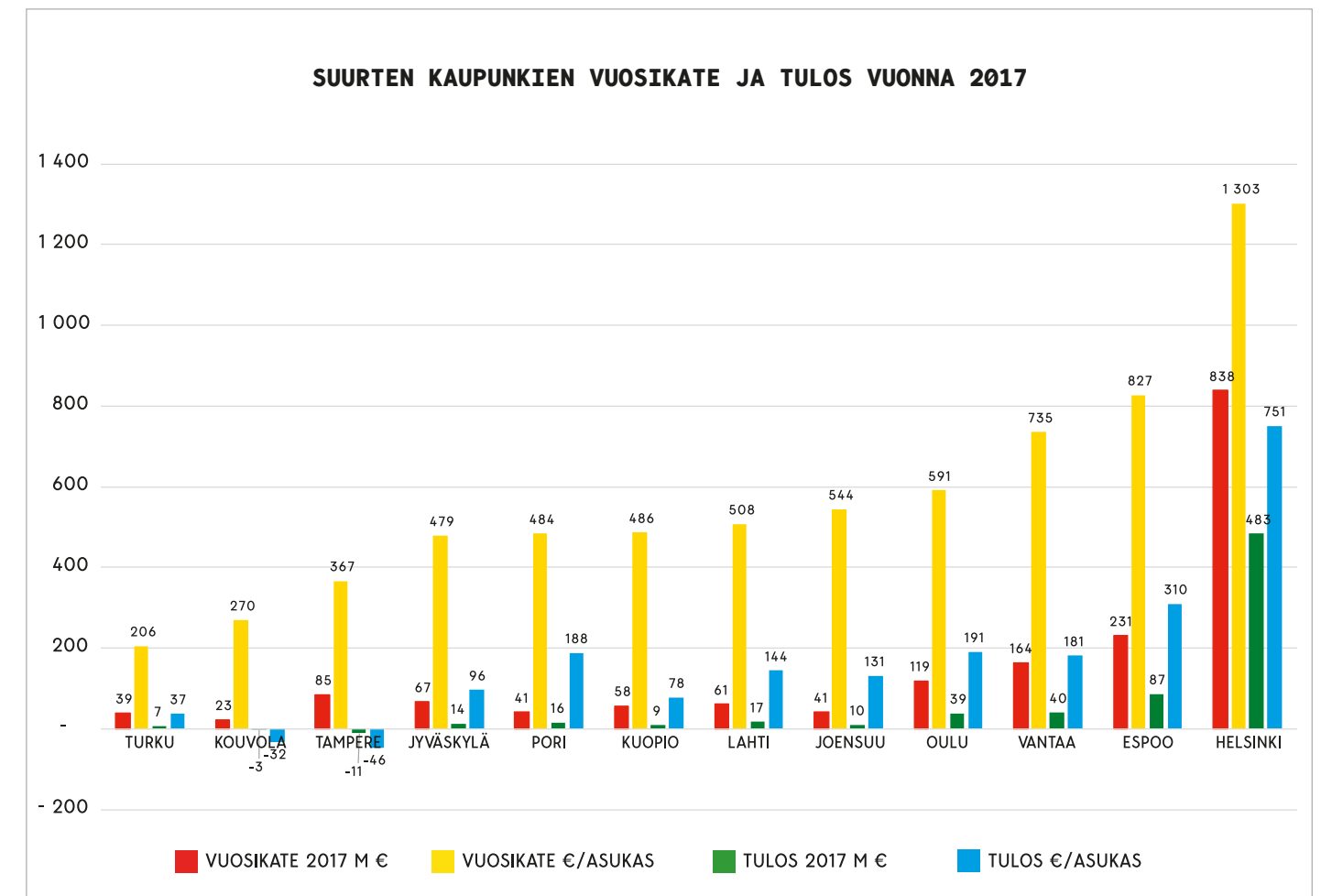
Pori pärjasi tilinpäätöstietojen valossa hyvin, kun vertaillaan Suomen 12 suurimman kaupungin vuosikatteita ja tilikauden tuloksia keskenään. Porin kaupungin tulos asukasta kohden (188 euroa/asukas) oli neljänneksi suurin 12 suurimmasta kaupungista ja vuosikate asukasta kohden (484 euroa/asukas) viidenneksi pienin verrokkikaupungeista. Kuuden kaupungin vuosikate 12 kaupungista sijoittui 480 euroa/asukas ja 590 euroa/asukas väliin eli 110 euron haarukkaan. Suurten kaupunkien vertailutiedot on kerätty kaupunkien tilinpäätöstiedosta.

Porin kaupungin toimintakate oli -409,2 miljoonaa euroa ja toteutui 9,6 miljoonaa euroa talousarviota parempana.

Henkilöstökulut olivat yhteensä 263,2 miljoonaa euroa ja ne olivat 10,7 miljoonaa euroa pienemmät kuin talousarviossa ja 6,7 miljoonaa euroa pienemmät kuin vuonna 2016. Varsinaiset palkkamenot kasvoivat 2,2 miljoonalla eurolla, mutta kilpailukykysoimuksesta johtuen palkkojen sivukulut pienentyivät, mikä osaltaan vaikutti henkilöstökulujen laskuun. Vakinaisen henkilöstön määrä oli vuoden lopussa 5 095 henkilöä eli 41 henkilöä vähemmän kuin vuonna 2016. Määräaikaisen henkilöstön määrä taas kasvoi 212 henkilöllä ollen vuoden lopussa 988 henkilöä.

Ulkoisten palvelujen ostot olivat 237,0 miljoonaa euroa ja kasvoivat 1,6 miljoonaa euroa edellisvuodesta. Ne olivat 90,1 prosenttia kaupungin henkilöstökuluista (87,2 prosenttia vuonna 2016) ja 38,3 prosenttia kaupungin toimintakuluista (37,9 prosenttia vuonna 2016).

Porin kunnallisverotuottoa kertyi yhteensä 263,4 miljoonaa euroa vuonna 2017. Tämä oli 8,8 miljoonaa euroa edellisvuotta vähemmän, mutta talousarvion mukainen.

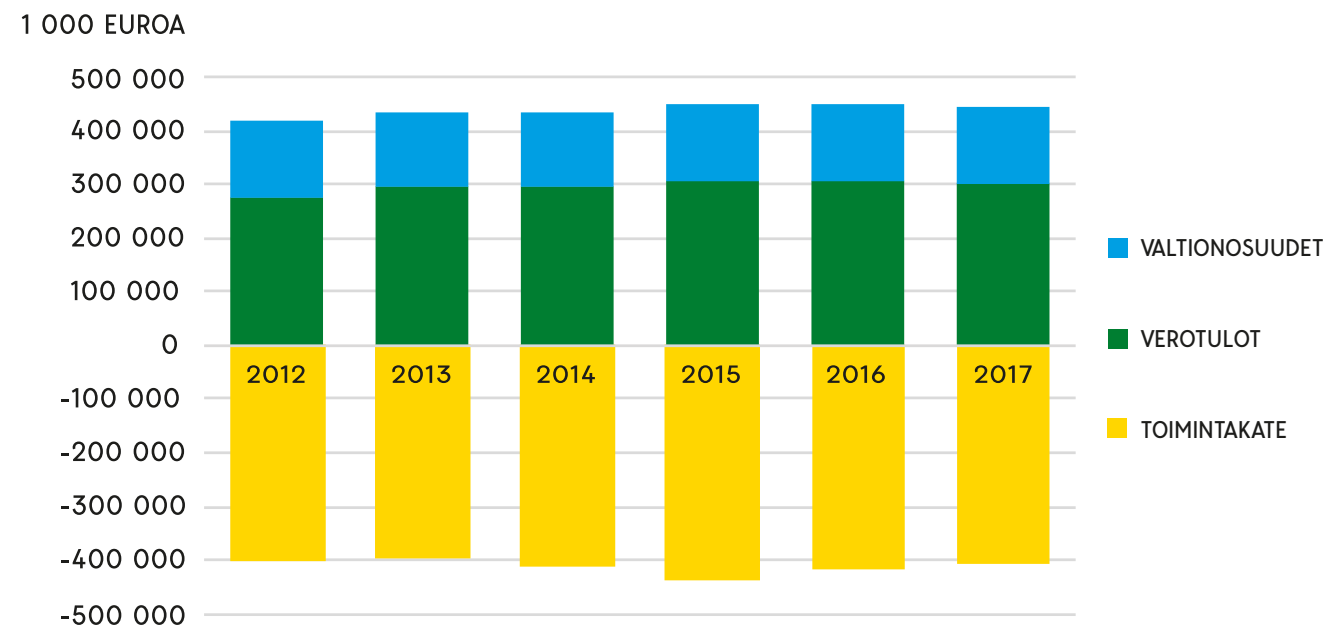
Valtionosuudet olivat yhteensä 138,9 miljoonaa euroa (143,6 miljoonaa euroa vuonna 2016). Yhteisöverotuotto oli 17,0 miljoonaa euroa, mikä on 2,9 miljoonaa euroa viime vuotta ja talousarviota enemmän. Muutos selittyy ennakontäydennysmaksuihin liittyvällä merkittäväällä yksittäistapauksella.

Tilinpäätösajankohtana kaupungin lainamäärä oli 243,5 miljoonaa euroa eli 2 878 euroa/asukas, kun se 31.12.2016 oli 2 648 euroa/asukas. Kaupungin lainakanta lyheni 16,8 miljoonalla eurolla, mutta kaupungin rahoituslaskelmassa näkyy, että lainakanta on kasvanut 18,4 miljoonaa euroa. Näennäinen kasvu johtuu siitä, että tytäryhtiöiden konsernitilitalletuksiin tehtiin kirjaustavan muutos, kun talletukset kirjattiin rahavaroihin ja lyhytaikaiseen velkaan edellisvuodesta poiketen. Tilastokeskuksen laatiman kuntien ja kuntayhtymien talous neljännesvuosittain -raportin mukaan koko manner-Suomen kuntien arvioitu lainakannan keskiarvo oli 2 921 euroa/asukas vuonna 2017. Vuoden 2017 lopussa Porin kaupungin antamia vastuusitoumuksia tytäryhteisöjen ja muiden velasta oli yhteensä 127,0 mil-

joonaa euroa, mikä oli 15,6 miljoonaa euroa enemmän kuin edellisvuonna (111,4 miljoonaa euroa vuoden 2016 lopussa). Näistä samaan konserniin kuuluvien yhteisöjen puolesta annettuja sitoumuksia oli 108,4 miljoonaa euroa eli 85,3 prosenttia.

Budjettikuri toimialoilla piti toista vuotta peräkkäin hyvin. Konsernihallinnon taloudelliset tavoitteet toteutuivat pääosin talousarvion mukaisesti. Työllisyyspalvelujen osalta toimintamenot ylittivät alkuperäisen talousarvion johtuen työllisyyden hoidon arvioitua suuremmasta kustannuksesta ja kaupunginvaltuusto myönsi tähän 2,5 miljoonan euron määrärahalisäyksen. Tekniselle toimialalle myönnettiin lisämäärärahaa myös 2,5 miljoonaa euroa toimintamenoihin, mutta sitä tarvittiin lopulta vain 0,8 miljoonaa euroa vuosikatetavoitteen saavuttamiseksi. Ympäristö- ja lupapalvelut alittivat talousarvion 0,4 miljoonalla eurolla. Joukkoliikenteen kulut kasvoivat lähes 0,3 miljoonaa euroa talousarviosta, mutta vastaavasti tulot olivat arvioitua paremmat monessa toimialan yksikössä ja erityisesti raken-

PORIN KAUPUNGIN VALTIONOSUUDET, VEROTULOS JA TOIMINTAKATE VUOSINA 2010-2017

Toimintakate on toimintakulujen ja -tuottojen erotus, joka on kunnallistaloudessa aina negatiivinen. Toimintakate ilmoittaa, paljonko käyttötalouden kuluista jää katettavaksi verotuloilla ja valtionosuuksilla. Vuosikate saadaan lisäämällä toimintakatteeseen valtionosuudet ja verotulot sekä rahoitustuotot ja -kulut.

nusvalvonnassa. Rakennusvalvonnan tulojen kasvua selittää Porin alueen aktiivinen uudisrakentaminen. Sivistystoimialalla varhaiskasvatysyksikkö ylitti talousarvion 0,6 miljoonalla eurolla, kun varhaiskasvatuksen asiakasmaksut jäivät 0,7 miljoonaa euroa talousarviosta. Lisäksi opetusyksikössä jäätiin talousarviosta 0,2 miljoonalla euroa ja kulttuuriyksikössä 0,1 miljoonaa euroa. Liikunta- ja nuorisoyksikkö puolestaan alitti talousarvion 0,5 miljoonalla eurolla ja sivistystoimialan yhteiset palvelut -yksikkö 0,3 miljoonalla eurolla, joten sivistystoimiala jäi kokonaisuudessaan vain 0,1 miljoonaa euroa talousarviosta.

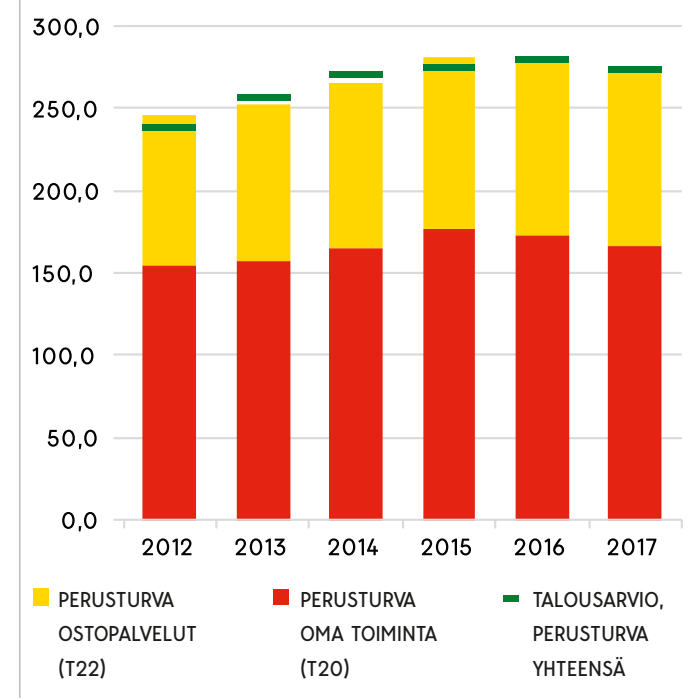
Tarkastuslautakunta ilmaisee huolensa siitä, että Porin uuden strategian mukaisesti Lasten ja nuorten Pori sekä Hyvän elämän Pori tavoitteita tuetaan riittävästi myös taloudellisesti. Liikunta- ja nuorisoyksikössä viime vuonna toteutunut kymmenen prosentin kustannussäästöt talousarvioon verrattuna eivät pitkällä aikavälillä tue hyvinvointinäkökulmasta edellä mainittuja kaupungin strategisia tavoitteita.

Perusturvan toimintakate alitti talousarvionsa 1,2 miljoonalla eurolla. Henkilöstökulut olivat 9,5 miljoonaa euroa pienemmät kuin talousarviossa, kun taas palveluiden ostot ylittivät talousarvion 7,1 miljoonalla eurolla. Henkilöstökuuluihin vaikutti vuonna 2016 toteutettu täyttölupien karsiminen ja hoitajamitoituksen alentaminen sekä lomarahojen leikkaus. Lisäksi rekrytointiongelma esimerkiksi lääkäreissä, psykologeissa ja puheterapeuteissa johti henkilöstökulujen alenemiseen. Vastaavasti ostopalvelut kasvoivat, kun muun muassa lääkäreiden rekrytointiongelma ratkaistiin ostopalvelulääkäreillä, laboratorio- ja kuvantamispalveluiden käyttö kasvoi ja loppuvuoden infektio-tilanne oli huono. Myös lastensuojelun laitoshoidon ostettiin arvioitua enemmän. Perusturva vastaa yhteensä 66,2 prosenttia koko kaupungin käyttötalouden nettomenoista (66,0 prosenttia vuonna 2016 ja 64,2 prosenttia vuonna 2015). Osuus kasvaa joka vuosi. Yhdessä perus- ja lukiokoulutuksen sekä päivähoitoon ja varhaiskasvatuksen kanssa ne vastaavat 93,3 prosenttia kaikista käyttötalouden menoista (92,2 prosenttia vuonna 2016). Perusturvan nettomenojen kehitys 2012-2017 on kuvattu alla olevassa kuviossa. Perusturvan ostopalvelut

ovat kasvaneet joka vuosi viimeisen kuuden vuoden aikana, mutta perusturvan oma toiminta on pienentynyt nyt toista vuotta peräkkäin.

Tarkastuslautakunta pitää hyvänä, että toiminta ja talous toteutuivat suunnitellusti. Kuitenkin tarkastuslautakunta kiinnittää huomiota siihen, onko toiminnalliset tavoitteet asetettu tarkoituksen mukaisella tavalla todelliseen palvelutarpeeseen nähden.

PERUSTURVAN KÄYTTÖTALOUDEN NETTOMENOJEN KEHITYS

Tarkastuslautakunta pitää hyvänä sitä, että budjettikuri piti toimialoilla. Perusturvan osuus koko kaupungin käyttötalouden nettomenoista on 66 prosenttia, joten siellä tehtävillä toimenpiteillä on keskeinen merkitys koko kaupungin taloudelle. Valtionosuusjärjestelmää tul- laan muuttamaan sote- ja maakuntauudistuksen myötä ja näkymä tulevaisuuteen on, että paine perusturvan toimintojen sopeuttamiseen kasvaa edelleen.

Vuoden 2017 talousarvion ja tilinpäätöksen vertailu

Suurimmat valtuuston hyväksymät nettomenolisäykset käyttötaloulosaans olivat:

- konsernihallinnolle 2,5 miljoonaa euroa pääosin työmarkkinatuen kuntaosuuteen
- tekniselle toimialalle 2,5 miljoonaa euroa
- Satakunnan pelastuslaitokselle 0,9 miljoonaa euroa

Konsernihallinnon toimiala ylitti muutetun talousarvionsa 0,2 miljoonalla eurolla myönnetystä 2,5 miljoonan euron lisämäärärahasta huolimatta. Tekniselle toimialalle myönnettiin niin ikään 2,5 miljoonan euron lisämääräraha, mutta todellinen ylitys teknisellä toimialalla jäi vain 0,8 miljoonaa euroon. Myöskään pelastuslaitoksen ei tarvinnut käyttää myönnettyä 0,9 miljoonan euron lisämäärärahaa, vaan kustannusten lisäys katettiin suurelta osin purkamalla pelastuslaitoksen taseessa ollut 0,8 miljoonan euron investointivaraus. Todellinen talousarvioliyitys jäi näin vain 0,1 miljoonaa euroon.

Kaupungin investointiosan tuotot ilman liikelaitoksia olivat 22,2 miljoonaa euroa, joista suurin oli maaomaisuuden myynti 17,5 miljoonaa euroa. Lisäksi Porin Energian pääomanpalautuksesta kirjattiin tuottoa 4,2 miljoonaa euroa. Investointikustannukset ilman liikelaitoksia olivat 39,1 miljoonaa euroa, kun talousarviossa investointikustannukset olivat 47,3 miljoonaa euroa. Suurimmat investoinnit vuonna 2017 olivat Länsi-Porin koulu 2,8 miljoonaa euroa, kaupunginsairaala 1,5 miljoonaa euroa, Päärnäisten päiväkotit 1,4 miljoonaa euroa ja Porin Suomalainen yhteislyseo 1,3 miljoonaa euroa. Maaomaisuutta hankittiin 3,7 miljoonalla eurolla ja Meri-Porin palolaitokseen investoitiin 2,1 miljoonalla eurolla. Liikenneväyliin investoitiin 6,0 miljoonaa euroa ja asuntomessualueen infrastruktuuriin 1,6 miljoonaa euroa. Nettoinvestoinnit olivat 16,6 miljoonaa euroa.

Liikelaitosten investoinnit olivat yhteensä 4,4 miljoonaa euroa. Vuonna 2016 liikelaitokset investoivat 4,3 miljoonaa euroa ja sitä edeltävänä vuonna 5,3 miljoonaa euroa.

Kaupunkikonsernin vuosikate oli 81,5 miljoonaa euroa (87,2 miljoonaa euroa vuonna 2016) ja tilikauden ylijäämä oli 14,9 miljoonaa euroa (17,8 miljoonaa euroa ylijäämää vuonna 2016).

Konsernin lainat kasvoivat 0,2 prosenttia viime vuodesta ja lainaa oli yhteensä 451,7 miljoonaa euroa eli 5 339 euroa/asukas (5 305 euroa/asukas vuonna 2016).

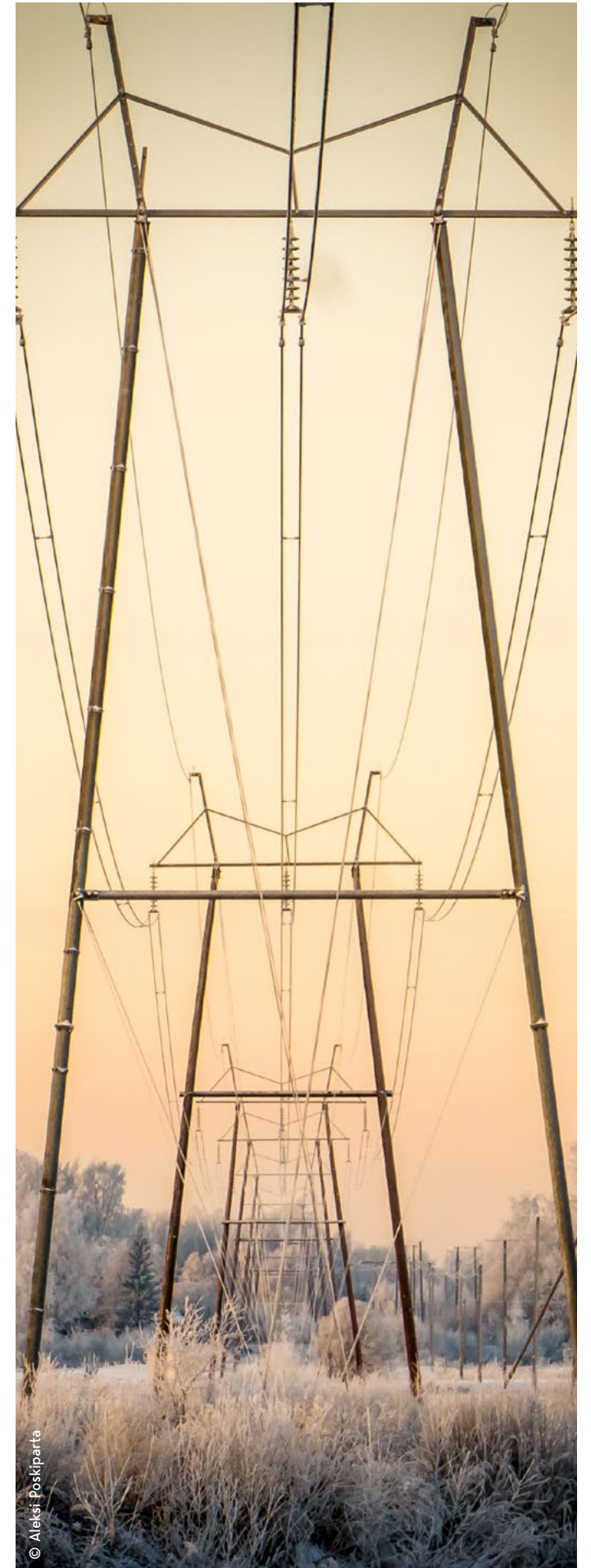
Liikelaitosten talous

Porin Vesi tuloutti talousarvion mukaisesti kaupungille 2,2 miljoonaa euroa. Liikevaihto oli 21,6 miljoonaa euroa mikä oli 0,2 miljoonaa euroa vähemmän kuin talousarviossa. Tilikauden ylijäämä oli 3,8 miljoonaa euroa, mikä oli 1,2 miljoonaa euroa enemmän kuin talousarviossa. Arvioitua parempi tulos saavutettiin, koska liittymismaksutulot kehittyivät suotuisasti ja käyttömenot, henkilöstömenot sekä poistot alittivat budjetoidun. Liikevaihto pieneni 0,6 prosenttia edellisvuodesta.

Tilikauden investoinnit olivat 4,0 miljoonaa euroa ja olivat talousarvion mukaiset. Investoinnit toteutettiin kokonaan tulo-rahoituksella. Huomattavampia laajennus- ja kehittämisinvestointeja olivat Klasipruukin asemakaava-alueen johdot sekä Isojoenranta–Vähärauma runkovesijohdon lopputyöt. Merkittävimpiä saneerauskohteita olivat taas Pihlavan ja Reposaaren aluesaneeraukset, Kuninkaanhaan pääviemäri ja Kartanon kaupunginosan hulevesiviemärit. Liikelaitoksen henkilöstökustannukset olivat 0,3 miljoonaa euroa budjetoitua vähemmän ja 8 prosenttia pienemmät kuin viime vuonna. Henkilöstökustannusten pienenty-miseen vaikutti usean henkilön eläköityminen ja vuoden 2017 lomarahojen leikkaaminen.

Porin Palveluliikelaitos tuloutti kaupungille 0,3 miljoonaa euroa korvauksena omasta pääomasta talousarvion mukaisesti. Liikevaihto oli 29,5 miljoonaa euroa. Liikevaihto jäi edellisvuodesta noin 3,1 prosentti eli 1,0 miljoonaa euroa. Tilikauden ylijäämä oli 3 tuhatta euroa, mikä oli 31 tuhatta euroa alkuperäistä talousarviota pienempi ja 0,5 miljoonaa euroa edellisvuotta pienempi. Henkilöstökulut olivat 20,4 miljoonaa euroa. Ne laskivat 0,9 miljoonaa euroa edellisvuodesta ja olivat noin 69 prosenttia kaikista toimintakuluista. Henkilöstökulujen säästöistä 0,7 miljoonaa euroa johtui vuoden 2017 lomarahojen 30 prosenttia leikkauksista ja vuoden 2016 lomautuksista. Investoinnit toteutuivat talousarvion mukaisesti ja olivat 0,4 miljoonaa euroa.

Tarkastuslautakunta esittää huolensa pitkään jatkuneesta alhaisesta investointitasosta, joka johtaa perusinfrastruktuurin vanhenemiseen ja korjausvelkamäärän kasvuun. Tarkastuslautakunta toteaa, että tilikauden tulos 15,9 miljoonaa euroa sisältää vuokratonttien myynnistä johtuvia kertaluontoisia tuottoja noin 14,7 miljoonaa euroa. Kertaluontoisen erän eliminoinnin jälkeen tilikauden tulokseksi jää 1,2 miljoonaa euroa, mikä kuvaa paremmin tilikauden toiminnallista tulosta. Tarkastuslautakunta pitää tulosta myönteisenä.

4. KAUPUNKIKONSERNI JA KONSERNIJOHTAMINEN

Kaupunkikonserni poikkeaa yritysmailman konsernirakenteista siten, että siihen voi kuulua yhtiöiden lisäksi kaupunkiorganisaatio toimialoineen ja liikelaitoksineen, yhdistyksiä, säätiöitä ja muita yhteisöjä sekä kuntayhtymiä.

Porin kaupunkikonsernin vuoden 2017 konsernitilinpäätökseen sisältyi 43 tytäryhtiötä (ml. alakonsernien tytäryhtiöt) ja viisi säätiötä. Kuntayhtymiä konsernitilinpäätökseen on yhdistelty kolme kappaletta. Yhdistelemättä on seitsemän osakkuusyhteisöä. Edelliseen tilikauteen verrattuna tilinpäätökseen on sisällynyt seitsemän tytäryhtiötä vähemmän.

Edellisellä tilikaudella perustettiin kolme uutta tytäryhteisöä: Kiinteistö Oy Domus Arctopolis, Kiinteistö Oy Porin Tiilimäki ja Kiinteistö Oy Porin Winnova. Kaupunginhallituksen 21.3.2016 § 149 hyväksymän ammatillisen koulutuksen toimitilajärjestelysuunnitelman jatkona Kiinteistö Oy Porin Ammattiopisto, Kiinteistö Oy SAMK Pori sekä Satakunnan koulukiinteistöt –konserni jakautuivat osaksi edellä mainittuja kolmea tytäryhteisöä 1.5.2017 alkaen. Kiinteistö Oy Porin Tiilimäen koko osakekanta oli tarkoitus luovuttaa Satakunnan sairaanhoitopiirille osana Porin kaupungin ja sairaanhoitopiirin välistä vaihtokauppaa keväällä 2017. Vaihtokauppa kuitenkin raukesi, koska Herttuan koulu siirtyi omista sisäilmaongelmista kärsivistä tiloista väistöön Kiinteistö Oy Porin Tiilimäen uusimpaan osaan. Vaihtokauppaan liittyvien tilojen tilasuunnitelmat näin muuttuivat ja vaihtokauppa raukesi.

Porin Tennishalliyhdistys ry lopetettiin vuoden 2017 alussa, koska yhdistys myi omistamansa tennishallin yksityiselle toimijalle edellisellä tilikaudella. Kirrin Lastentalo Oy

ostettiin kokonaisuudessaan Porin kaupungin omistukseen. Yhtiön liiketoiminta on lakannut ja yhtiö tullaan lopettamaan vuoden 2018 aikana. Tilikaudella lopetettiin myös kaksi muuta yhtiötä, joilla ei ole ollut varsinaista liiketoimintaa. Loma-Yyteri Oy sulautui osaksi Visit Pori Oy:tä ja Satakunnan Yrityshautomo Oy sulautui osaksi Kiinteistö Oy Domus Arctopolista. Porin kaupunki luopui myös osakkuusyhtiö Villilän Studiot Oy:n omistuksesta.

Tarkastuslautakunta toteaa, että tytäryhtiöiden määrää on onnistuttu supistamaan, mitä on aikaisemmissa arviointikertomuksissa pidetty tärkeänä tavoitteena tehokkaan konserniohjauksen toteuttamisen kannalta.

Uusi kuntalaki näkee kunnan toiminnan entistä laajempaa kokonaisuutena. Lain mukaan kunnan toiminta sisältää kunnan ja kuntakonsernin toiminnan lisäksi kuntien välisen yhteistoiminnan sekä muun omistukseen, sopimukseen tai rahoittamiseen liittyvän toiminnan. Esimerkiksi kriisikuntakriteerit määritellään kuntalaissa nyt kuntakonsernille, ei vain emon taloudellisten tunnuslukujen kautta. Konserniyli- ja alijäämän merkitys on siis noussut taloudellisena eränä uuden kuntalain myötä. Konserniyhtiöiden suhteellinen merkitys tulee myös kasvamaan, jos maakunnan järjestettäväksi siirtyy noin 50 prosenttia kaupungin nyt järjestämistä palveluista. Maakunta- sekä sote-uudistusta on Satakunnassa valmisteltu ja uudistusten myötä kuntakonsernista on tulossa maakunnan vuokranantaja. Tarkastustoimen haastatteleman asiantuntijan mukaan tähän rooliin tulee liittymään niin vuokranmäärittely- ja investointivastuita kuin myös riskejä. Riskit liittyvät erityisesti kiinteistöjen jäämiseen tyhjilleen. Kaupungin suhteellinen velkaantuneisuus tulee myös palveluiden järjestämisvastuiden uudelleenjärjestelyn myötä kasvamaan.

© Aleksi Poskiparta

Tarkastuslautakunta pitää tärkeänä, että konserniohjauksen valmistelutyöhön kohdistetaan riittävästi resursseja konserniohjauksen laajentuneen merkityksen ja käynnissä olevien valtakunnallisten uudistusten vuoksi.

Kaupunginvaltuusto linjaa kuntastrategiassa omistajapolitiikan eli asettaa omistamisen pitkän aikavälin tavoitteet. Omistamiseen liittyy se, mitä omaisuutta kunta hankkii, sekä missä tehtävissä ja hankkeissa kunta on mukana omistajana ja sijoittajana. Konserniyhtiöt toteuttavat tuloksellisesti aina jonkin kunnan toimintaan liittyvän omistajapolitiikan mukaisen strategisen tavoitteen. Kaupunki on mukana liiketoiminnassa, kun omistaminen tukee kunnan toimintaa ja kehitystä sekä, kun se on joko taloudellisen tai strategisen intressin mukaista. Tilinpäätöksessä 2016 todettiin, että Porin kaupungin omistajapolitiittinen ohjelma ja konserniohje tullaan päivittämään vuoden 2017 aikana uuden kuntalain mukaiseksi. Omistajapolitiittinen ohjelma jäi kuitenkin päivittämättä. Omistajapolitiittisen ohjelman halutaan tarkastuslautakunnan kuulemisen perusteella kuulla Porin kaupungin strategiaperheeseen, koska omistajapolitiikka lähtee kuntastrategiasta. Lisäksi sen pitäisi linkittyä maapolitiittiseen ohjelmaan ja asuntopolitiikkaan.

Omistajapolitiittisen ohjelman päivittämiseksi on perustettu ryhmä, joka tulee tekemään uuden esityksen omistajapolitiittiseksi ohjelmaksi.

Tarkastuslautakunta pitää tärkeänä omistajapolitiittisen ohjelman saattamista loppuun osana kaupungin strategiatyötä.

Kuntalain (410/2015) luku 7, joka säätelee kunnan johtamista sekä kunnanhallitusta, tuli sovellettavaksi 1.6.2017 alkaen. Uuden valtuustokauden lisäksi, Porin kaupungissa aloitti uusi organisaatio toimintansa 1.6.2017. Nämä keskellä vuotta tapahtuneet muutokset vaikuttivat myös konsernijohtoon organisoitumiseen vuoden 2017 aikana. Toukokuun viimeiseen päivään asti konsernijohtoon kuului kaupunkinhallitus ja kaupunkinhallituksen johtosäännön mukaisen toimivallan puitteissa kaupunkinhallituksen konsernijaosto, kaupunginjohtaja ja johtosäännön määrittelemän esittelijän tehtävän vuoksi apulaiskaupunginjohtaja sekä varainhallintapäällikkö, joka hyväksytyn johtosäännön mukaan vastasi omistajaohjauksen vastuualueesta.

Kesäkuun 1. päivästä 2017 lähtien konsernijohtoon kuuluvat kaupunkinhallitus, kaupunginjohtaja, toimialajohtajat sekä

© Aleksi Poskiparta

omistajaohjausyksikön päällikkö. Kaupunginhallitus vastaa omistajapolitiikan, omistajaohjauksen periaatteiden sekä konserniohjeen kehittämisestä ja valmistelusta valtuustolle. Kaupunginvaltuusto hyväksyi päivitetyn konserniohjeen 2.10.2017 § 166. Konserniohje päivitettiin uuden kuntalain mukaiseksi sekä vastaamaan uutta 1.6.2017 aloittanutta organisaatiota. Uuteen organisaatioon ei enää kuulu kaupunkinhallituksen konsernijaostoa, vaan konserniohjeen mukaan kaupunkinhallitus toteuttaa konsernijaoston roolia. Merkittävimmät päivitykset ohjeessa koskivat konserniohjeen ja hyvä hallinto- ja johtamistavan yhdistämistä yhdeksi kokonaisuudeksi, konserniyhtiöitä koskevan palkkiosäännön käyttöönottoa sekä tytäryhteisön hallitusten jäsenten osaamisvaatimuksien ja riippumattomuuden korostamista.

Konsernijaoston lakkauttaminen ei tule uudesta kuntalaista vaan on ollut Porin kaupungin sisäinen ratkaisu. Tarkastuslautakunta huomauttaa, että valtakunnallisesti vastaavaa kehitystä ei ole havaittu.

Pori kaupunki on salkuttanut eli luokitellut yhtiöt strategiaan yhtiöihin, muihin tytäryhtiöihin, osakkuusyhteisöihin ja yhtiöihin, joissa on alle 20 prosentin omistukset. Se, mitä yhtiöiltä voidaan vaatia, riippuu omistusosuuden

suuruudesta. Kaupunginhallitus määrittelee, mitkä yhtiöt katsotaan liikevaihtonsa, toimintansa, kokoluokkansa, toimialansa, omistajariskin tai kokonaisharkinnan näkökulmasta strategisiksi yhtiöiksi. Kaupunginvaltuusto määrittelee strategisille yhtiöille talousarviovaiheessa strategiset tavoitteet ja yhtiöt osallistuvat kaupunginhallituksen valmisteluesittelyihin esittelemällä lähtökohtatilanteensa ja toimintasuunnitelmansa. Lisäksi tilinpäätös vaiheessa strategisten yhtiöiden edustajat raportoivat kaupunginhallitukselle tavoitteiden toteutumisesta.

Tarkastuslautakunta toteaa, että uudessa konserniohjeessa on hyvin otettu huomioon kaupunginhallituksen ja strategisten yhtiöiden välisen vuoropuhelun tarve ja tärkeys.

Kaupunginhallitus on määritellyt kahdeksan Porin kaupungin tytäryhtiöistä strategisiksi yhtiöiksi. Visit Pori Oy irrotettiin Prizztech Oy:ltä omaksi yhtiöksi vuonna 2016 ja Visit Pori Oy:n tavoitteet vahvistetaan osana kaupunginvaltuuston talousarviokirjaa kuten strategisten yhtiöiden, mutta se ei kuitenkaan ole kaupunginhallituksen määrittelemä strateginen yhtiö. Yhtiö vastaa Porin markkinoinnista ja sillä on sitä kautta merkitystä elinvoimaohjelman toteutumiseen.

Länsirannikon Koulutus Oy WinNova -konserni saavutti pääosin tavoitteensa. Tilikauden tulos oli –1,03 miljoonaa euroa, kun tavoitteeksi oli asetettu vähintään –2,3 miljoonaa euroa. Liikevaihto oli 52,8 miljoonaa euroa ja se jäi 0,6 miljoonaa euroa budjetoidusta. Ammatillisen koulutuksen rahoitusmalli muuttuu vaikeammin ennakoitavaan suuntaan ja rahoitusleikkauksia varten on yhtiölle tehty kolmelle vuodelle ajoittuva sopeuttamistoimenpidesuunnitelma. Sopeuttamisvaikutukset näkyivät jo vuonna 2016 ja vuoden 2017 tulos oli aikataulussa tehdyn sopeuttamissuunnitelman kanssa. Toiminnan volyyymi on pysynyt hyvänä. Tämä näkyy esimerkiksi siinä, että asetettujen tavoitteiden mukaisesti ollaan suoritettujen tutkintojen määrässä maan keskitason yläpuolella. Opiskelija- ja työelämäpalvelut on mallinnettu ja otettu käyttöön, jolloin tavoitteeksi asetettu asiakaslähtöinen palvelu on tavoitteena toteutunut.

Tavoitetta siitä, että työterveys- ja työturvallisuusjärjestelmät olisivat kaikki sertifioitu, kaikki sisäiset hyväksynät tehtäisiin sähköisesti ja sähköinen asiointi olisi kattavasti käytössä organisaatiossa sekä sen ulkopuolella ei saavutettu. Työterveys- ja työturvallisuusjärjestelmien sertifiointia siirrettiin Opetus- ja kulttuuriministeriön laatukilpailuun osallistumisen vuoksi. Pilviperusteisen toimintamallin on jatkossa tarkoitus mahdollistaa kattava sähköinen asiointi, mutta sitä ei saatu toteutettua vielä aivan kokonaan. Yhtiöllä on ollut käytössään riskienhallinnan ja sisäisen

valvonnan toimintamalli. Taloudelliset riskit tulevat yhtiössä tulevaisuudessa korostumaan.

Pori Energia Oy -konserni saavutti asetetut tavoitteet pääosin. Konsernin liikevaihto oli 137,1 miljoonaa euroa, joka oli edellisen vuoden liikevaihtoa 11,2 miljoonaa euroa vähemmän ja jäi budjetoidusta tasosta 6,7 miljoonaa euroa. Liikevaihdon lasku johtui pääosin sähkön myyntimäärän laskusta. Pori Energia Oy:n sähkön myynti loppuasiakkaille oli 1 325 GWh ollen edellisvuotta 13,2 prosenttia vähemmän. Tulos oli 10,0 miljoonaa euroa, mikä oli 3,3 miljoonaa euroa enemmän kuin edellisessä tilinpäätöksessä ja ylitti budjetoidun tason 4,5 miljoonalla eurolla. Sijoitetun pääoman tuotto oli 7,9 prosenttia tavoitteen ollessa vähintään 5,0 prosenttia. Liikevoittoprosentti oli 13,8 prosenttia tavoitteen ollessa vähintään 8,7 prosenttia.

Tavoitteena on ollut energiamarkkinaviraston valvontamallin mukaisesti, että asiakkaiden keskeytyskustannusten enimmäismäärä olisi 1,7 miljoonaa euroa. Tavoite toteutui keskeytyskustannusten ollessa 0,7 miljoonaa euroa. Sähkön jakelun luotettavuutta on parannettu verkostoinvestoinneilla sekä häiriötilanteiden selvitysten tehostamisella. Työtapaturmia sattui kaksi kappaletta tavoitteen ollessa nolla kappaletta. Kaukolämmön myynti oli 672 GWh. Lämmön myynti kasvoi 1,0 prosenttia, vaikka vuosi oli normaalia vuotta lämpimämpi. Uusia kaukolämpöasiakkaita liittyi yhteensä 38.

© Aleksi Poskiparta

Yhtiöllä on tavoitteena oman tuotannon osalta hiilidioksidivapaan tuotannon kasvu vuoteen 2020 mennessä 44 prosenttiin laskettuna kolmen vuoden liukuvana keskiarvona. Vuonna 2017 hiilidioksidivapaan oman tuotannon toteutuma oli 67,1 prosenttia, joten yhtiö on tavoitteen mukaisella kehitysuralla. Sähkön siirron kokonaismäärä tytäryhtiön verkossa oli 1 012 GWh, joka oli 12,4 prosenttia vähemmän kuin edellisenä vuonna. Syynä sähkön siirron määrän laskuun olivat leuto talvi sekä Venator Oy:n pigmenttitehtaan tulipalosta johtunut tuotannon keskeytys, joka vaikutti Pori Energia Oy:n sähkön ja lämmön hankintaan.

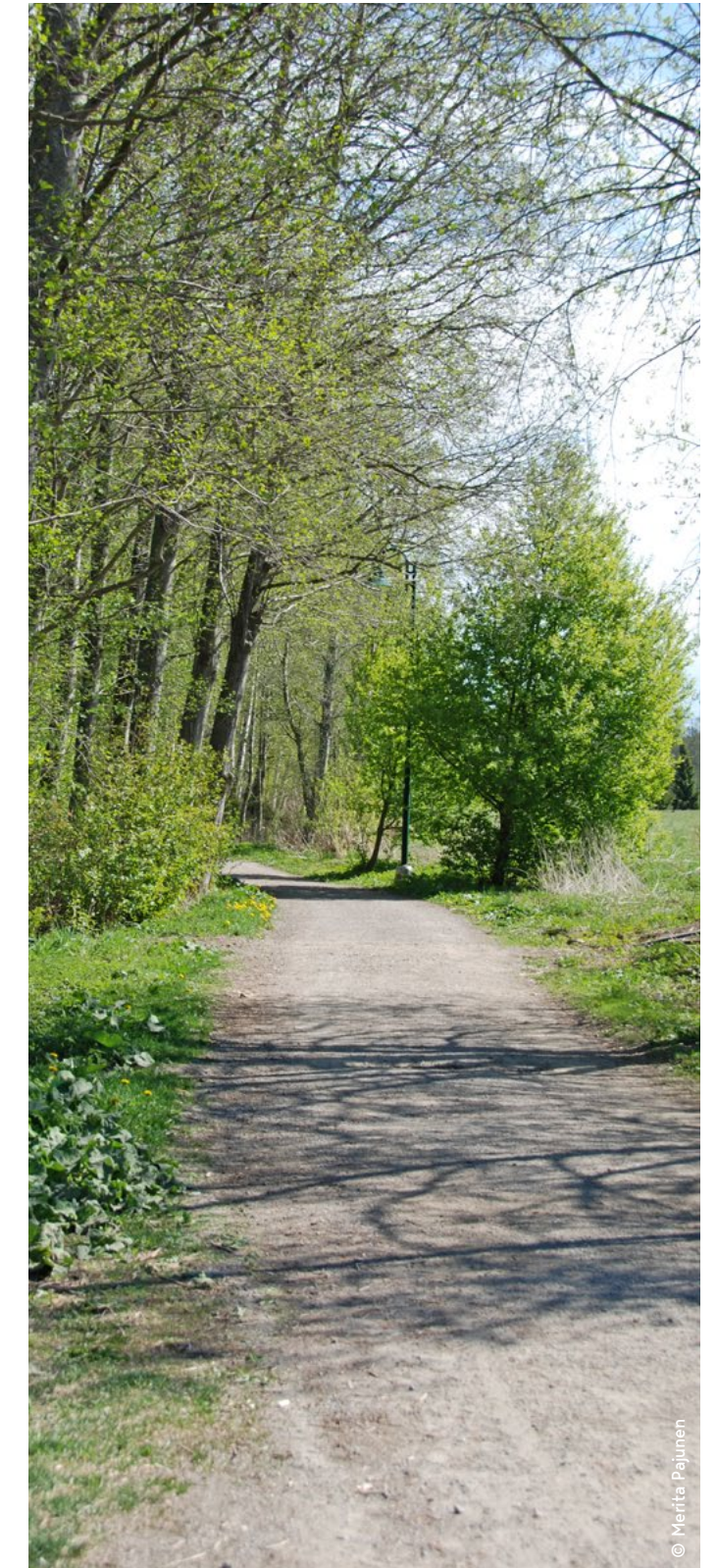
Sähkön siirtohintoja korotettiin keskimäärin 4,4 prosenttia. Korotusten taustalla oli verkkotoiminnan kustannusten nousu. Sähköstä 61,1 prosenttia ostettiin sähköpörssistä ja 38,9 prosenttia tuotettiin omilla tuotantolaitoksilla sekä tuotanto-osuuksilla. Merkittävin investointi lämpö- ja jäähdytystoimintaan kohdistui lämpökeskusten säiliömuutoksiin vastaamaan ns. PIPO-asetuksia. Pori Energia Sähköverkot Oy:n isoimmat investoinnit kohdistuivat maakaapeloinnilla toteutettuun jakeluverkon saneeraukseen. Isoin yksittäinen investointi oli Syväsataman sähköaseman laajennus ja saneeraus. Pori Energia Oy:n hallitus päätti joulukuussa uuden voimalaitoksen rakentamisesta Aittaluotoon. Uuden voimalan tuotanto tulee alkamaan maaliskuussa 2020 ja investoinnin arvo on noin 60 miljoonaa euroa, ollen näin yksi yhtiön historian suurimmista investoinneista.

Pori Energia Oy:n merkittävimmät riskit on arvioitu vakuutusten kattavuuden ja työturvallisuuden kannalta vakiintuneen käytännön mukaisesti. Yhtiön vuosittain tarkistettava riskipolitiikka määrittää suojauskäytännöt sähkökaupan riskienhallinnassa ja päästöoikeuskaupassa.

Yhtiö toimii aktiivisesti myös Energiateollisuus ry:n edunvalvontatyössä. Yhtiön sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan perustana on laatu-, ympäristö-, työterveys- sekä turvallisuusstandardien vaatimukset täyttävä toimintajärjestelmä. Yhtiöllä on laadittuna Pori Energia Oy -konsernin riskienhallintapolitiikka, joka sisältää riskienhallinnan periaatteet ja ohjeistuksen.

Pori Energia Oy:n lämpökeskuksessa Harjavallassa sattui 21.12.2017 vakava ympäristövahinko, kun 44 m³ kevyttä

polttoöljyä pääsi sadevesiviemäriin ja kulkeutui sitä pitkin Kokemäenjokeen. Asiaa tutkitaan Porin talousrikosyksikössä nimikkeellä törkeä ympäristön turmeleminen ja sen esitutkinta on kesken. Kokemäenjoessa käynnistettiin välittömästi vahingon havaitsemisen jälkeen öljyvahingon torjuntatimet, jotka kestävät kevään ja alkukesän 2018 ajan.

© Merita Pajunen

Porin Linjat Oy saavutti pääosin tavoitteensa. Vuosi on yhtiöllä sisältänyt paljon kehityshankkeita. Tilikauden tavoitteeksi asetettu liikevaihto 6,9 miljoonaa euroa saavutettiin. Toteutunut liikevaihto oli hieman yli 6,9 miljoonaa euroa ja se kasvoi edellisestä vuodesta 2,7 prosenttia. Liikevoittoprosentti oli lievästi negatiivinen –0,6 prosenttia. Tilikauden tulos oli tavoitteen mukainen eli tappioton tulos. Matkustajamäärien kasvussa päästiin myös tavoitteeseen. Matkustajamäärät kasvoivat 2,6 prosenttia.

Tavoitteeksi oli lisäksi asetettu työhyvinvoinnin myönteisen kehityksen jatkuminen. Työhyvinvoinnin mittarina on käytetty sairauspoissaoloja ja tavoitteeksi oli asetettu alle 4 prosentin taso. Tavoite ei toteutunut sairauspoissaolojen ollessa 6,8 prosenttia. Asiaan on kiinnitetty huomiota ja tavoite on uudistettu vuodelle 2018. Tavoitteeksi oli myös asetettu City-liikenteen aloittaminen elokuussa 2017. Tähän liittyen tavoitteena oli, että City-liikenteen rahoitusmallista sovitaan. City-liikenne aloitti toimintansa 1.9.2017 ja rahoitusmallista sovittiin. Yhtiö aloitti ensimmäisenä Suomessa liikennöinnin midiluokan täyssähköbussilla.

Porin Linjat Oy:n tavoite digitaalisten ja verkossa toimivien sovellusten käyttöönotosta toteutui. Lippuja pystyy lataamaan verkossa ja mobiililippua voi käyttää valituissa lippu-

tuotteissa. Lisäksi Kyyti Likel –sovellus otettiin käyttöön, jonka myötä bussit näkyvät kartalla ja mobiiliaikataulu on toiminnassa. Mobiilisovellukseen liittyi myös reaaliaikaisten bussinäyttöjen käyttöönotto.

Yhtiön strategia valmistui ja sen toteutumisen seurantaan kehitettiin uusia työkaluja. Toiminnallista laatua on kehitetty tavoitteen mukaisesti. Henkilöstö on osallistunut laatukoulutuksiin ja positiivisen asiakaspalautteen määrä on kasvanut. Vakuutettavat kohteet on vakuutettu tavalla, jolla riskitoteutumia pyritään hallitsemaan. Kunnallinen tuki vaikuttaa merkittävästi lippujen hintoihin, jolloin mahdolliset tuen supistukset vaikuttavat mm. yhtiön palvelutasoon ja taloudelliseen tulokseen. Korkokannan nousu vaikuttaisi kielteisesti yhtiön tulostasoon. Toiminnallisista riskeistä pahimpia ovat vakava liikenne- tai ympäristöonnettomuus.

Porin Satama Oy:n tavoitteet on saavutettu osittain. Yhtiön liikevaihto oli 10,0 miljoonaa euroa budjetoidun liikevaihdon ollessa 9,7 miljoonaa euroa. Liikevoitto oli 2,0 miljoonaa euroa, joten Porin Satama Oy pystyi maksamaan kaupungin lainan korot täysimääräisinä eli 1,5 miljoonaa euroa. Porin kaupungille maksettavaan korkoon oli sisällynyt verotuksessa vähennyskelvotonta osuutta, joten tulos jäi hieman tavoitteena olleesta tappiottomasta tuloksesta.

Tilikauden tulos oli –0,35 miljoonaa euroa ja sijoitetun pääoman tuottoprosentti oli 2,2 prosenttia. Satamatoiminnan kannattavuuden parantaminen -tavoitteen mittariksi asetetut liikevoitto 1,7 miljoonaa euroa ja sijoitetun pääoman tuottoprosentti 1,8 prosenttia toteutuivat.

Tavoitteeksi oli myös asetettu asiakas- ja henkilöstötyytyväisyyskyselyjen toteuttaminen. Henkilöstötyytyväisyyskysely toteutettiin syksyllä 2017 ja asiakastyytyväisyyskysely tullaan toteuttamaan kevättälvellä 2018, koska asiakkaat ovat pyytäneet kyselyn toteuttamista ainoastaan joka toinen vuosi. Henkilöstön tyytyväisyys oli kyselyn mukaan laskenut 7,93:sta 7,83 asteikon ollessa 4–10.

Sataman kokonaisvolyyymi edelliseen tilikauteen verrattuna kasvoi 6,2 prosenttia ollen 3,4 miljoonaa tonnia. Tavoitteeseen ei volyymin ylläpidosta kaikilta osin kuitenkaan päästy, koska tavaraliikenne jäi tavoitteesta 0,3 miljoonaa tonnia ja aluskäynnit 14 kappaletta. Syynä tavoitteista jäämiseen oli merkittävän asiakkaan tulipalon aiheuttama volyymilasku, joka heijastui uuden LNG-terminaalin volyymeihin sekä aluskäynteihin. Vaikutusta yhtiön toimintavolyyymiin oli myös toisen merkittävän asiakkaan huoltoseisakilla, mikä kuitenkin on ollut normaali kausivaihtelun aiheuttama seisakki eikä pysyvä ilmiö. Volyyminenetyksiä kompensoi nestebulkin

kasvanut menekki. Porin Satama Oy:n sahatavaravienti nousi n. 15 prosenttia verrattuna edelliseen vuoteen. Viennin suurin nousu tulee Kiinan markkinoilta. Investointien suhteen oli Porin satamassa vilkkaampaa kuin edellisenä vuonna. Merkittävin investointipäätös tehtiin loppuvuoden aikana, kun satama tilasi uuden materiaalikäsittelykoneen. Muut investoinnit kohdistettiin öljylaituriin, laituriiin 28 ja rikastejärjestelmään. Myös uusi Kallonlahden varastokenttä otettiin käyttöön. Yhtiön merkittävimmät riskit ovat globaalista ja poliittisesta sekä yleisestä taloudellisesta tilanteesta johtuvia. Riskinä nähdään myös viranomaisvaatimusten kiristymisen sekä näistä johtuva investointipaine tietyillä sektoreilla.

Porin Toimitilat Oy:n tavoitteet toteutuivat osittain. Tilikauden liikevaihto oli 3,5 miljoonaa euroa budjetoidun liikevaihdon ollessa 3,1 miljoonaa euroa. Tilikauden tulos oli –0,2 miljoonaa euroa tavoitteen ollessa 0-tulos. Tulosta heikensivät kiinteistöjen myyntitappiot ja keskeneräisten korjauskulujen tuloutuminen vasta vuodelle 2018. Yhtiö myi kiinteistöomistukset osoitteista Tiedepuisto 3 ja Rauhalammintie 1. Tavoitteena oli yhtiön pitkäaikaisten lainojen määrän minimointi. Yhtiö pääsi lyhennysohjelman mukaiseen tavoitteeseen lainojen lyhennysten määrässä ja lyhennyksiä tehtiin yli tavoitteen 0,64 miljoonalla eurolla. Pitkäaikaisten lainojen määrä suhteessa liikevaihtoon on

kuitenkin vieläkin todettu olevan liian suuri. Tavoitteena oli myös johdonmukainen siirtyminen ennakoivaan ja vastuulliseen kiinteistönhoitoon. Uudet kiinteistönhoidon menettelytavat (4 kpl) on otettu käyttöön ja saatu asiakaspalaute niihin liittyen on ollut hyvää. Porin Poliisitalo -kokonaisuuteen liittyvän vuokraustoiminnan tavoitteen toteutumista on mitattu reklamaatioiden määrällä. Reklamaatioiden määrä oli vähentynyt n. 90 prosenttia ja asiakastyytyväisyys oli mittausten mukaan kohentunut. Yhtiön toimintaan liittyy toimialalle tyypillinen toimialariski. Yhtiöllä on laadittuna kuvaus riskienhallinnasta.

Porin YH-Asunnot Oy:n tavoitteet eivät toteutuneet lukuun ottamatta lainakannan laskutavoitetta. Asuntojen käyttöaste oli 90,2 prosenttia tavoitteen ollessa yli 95 prosenttia. Asukkaiden vaihtuvuus niin sanottujen tavallisten vuokra-asuntojen osalta oli 32,9 prosenttia tavoitteen ollessa alle 25 prosenttia. Maksuvalmius oli 1,9 tavoitteen ollessa yli 2. Lainakanta laski 6,2 prosenttia tavoitteen ollessa lainakannan pieneneminen yli 2,5 prosenttia. Tavoitteena oli lisäksi ylläpitää nykyinen asuntokanta kilpailukykyisenä ja laadukkaana. Korjauskulut lisättyinä aktivoinneilla suhteutettuna vuokratuottoihin oli 25,6 prosenttia tavoitteen ollessa vähintään 17–23 prosenttia. Vapaarahoitteisten asuntojen lisäys viiden vuoden aikana on ollut keskimäärin 12,8 asuntoa tavoitteen ollessa keskimäärin 15 kappaletta vuodessa keskusta-alueella. Konsernin erityisasumiseen tarkoitettujen asuntopaikkojen omistus Porin alueella oli 36 prosenttia tavoitteen ollessa pysyvä-

ti yli 50 prosenttia. Liikevaihto oli 16,2 miljoonaa euroa, mikä jäi budjetoidusta liikevaihdosta 0,2 miljoonaa euroa. Tilikauden tulos oli 0,61 miljoonaa euroa, mikä oli budjetoitua 0,56 miljoonaa euroa enemmän. Lainoja yhtiö on lyhentänyt lainaohjelman mukaisesti. Riskejä yhtiön toiminnalle aiheuttavat asuntojen tyhjäkäyttö, luottotappioiden kasvu ja lainakorkojen muutos korkean velkaantumistaseen johdosta. Yhtiöllä on sisäinen riskienhallintaohjelma, joka kattaa toiminnalliset ja taloudelliset riskit.

Prizztech Oy -konsernin tavoitteet on saavutettu osittain. Yhtiön tulos oli -0,077 miljoonaa euroa tavoitteen ollessa yhteenlasketun tuloksen osalta vähintään 0-tasolla. Yhtiön tavoitteena oli yritysten toimintaedellytysten kehittäminen ja uusien yritysten sekä investointien perustanta ja houkuttelu. Tavoitteena oli myös markkinoida aluetta vetovoimaisena yritysten toimintaympäristönä. Mittareiksi tälle tavoitteelle oli asetettu yhteisöverotuotto, joka nousi Porin kaupungissa edellisestä vuodesta 20,1 prosenttia. Toinen mittari oli yrityskannan nettomuutos ja monimuotoisuus. Yrityskannan nettomuutos on ollut edelleen positiivinen ja yrityskannan monimuotoisuudesta on olemassa mainintoja, vaikka tilastotiedot sitä tukemaan tilinpäätöstiedoista puuttuivatkin. Kaikkien yritysten palkkasumman muutostieto oli vertailuksi vuodelta 2016, jolloin vuosimuutosprosentti oli -0,6 prosenttia. Porissa oli avoimia työpaikkoja joulukuussa 79 enemmän kuin vuotta aikaisemmin. Yrittäjyyttä ja yritysten toimintaa edistävien palveluiden volyyymi ja taso ovat valtakunnallisesti arvioiden

kilpailukykyisellä tasolla. Saatu asiakaspalaute on myös ollut hyvää. Prizztech Oy:n liikevaihto oli 3,9 miljoonaa euroa, joka oli edelliseen tilikauteen verrattuna 0,076 miljoonaa euroa enemmän. Talouden sopeuttamistoimenpiteiden vaikutus alkoi näkyä yhtiössä vasta loppuvuonna. Porin kaupunki on tehnyt elinkeinopalveluiden ostosopimuksen vuoteen 2018 asti, mikä auttaa talouden suunnittelussa. Yhtiön toimitusjohtaja vaihtui ja yhtiön strategia uusittiin vuoden lopulla. Prizztech Oy:n merkittävimmät riskit aiheutuvat rahoituksen hankkimisesta. Vuonna 2017 rahoitusmahdollisuudet kuitenkin parantuivat ja uusia hankkeita saatiin käyntiin. Kuntarahoitus on niukkaa ja yritysrahoitusta vaikeuttaa EU-ohjelman tiukat tulkinnot valtionavuista.

Satakunnan ammattikorkeakoulu Oy saavutti pääosin tavoitteensa. Tavoitteeksi oli asetettu, että SAMKin opiskelijoiden työllistyminen valmistumisen jälkeen olisi Suomen parasta, jos mukaan ei lasketa metropolialuetta. Tilastokeskuksen työllistymistilastossa, josta tieto opiskelijoiden työllistymisestä valmistumisen jälkeen oli saatavissa vuodelta 2015 SAMK on kuudentena ja pääkaupunkiseudun ulkopuolisista ammattikorkeakouluista toisena. Edellä on Seinäjoen ammattikorkeakoulu.

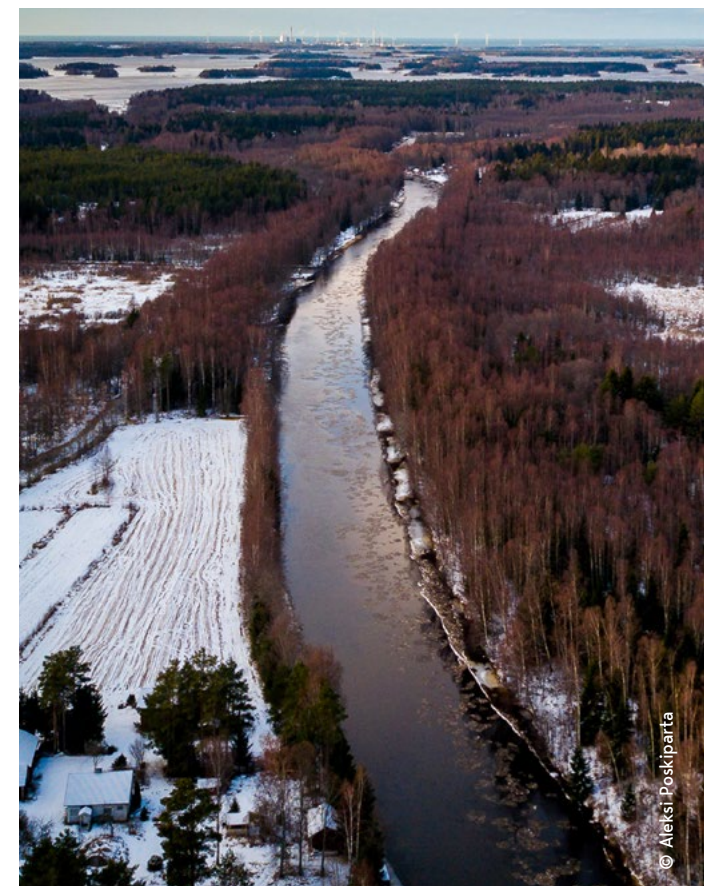
Vuosille 2016–2022 hyväksytyn strategian mukainen Opetus- ja kulttuuriministeriön kanssa sovittu toimenpideohjelma on edennyt suunnitellusti. Vuoden 2017 rahoitus on määräytynyt kokonaan Opetus- ja kulttuuriministeriön uudistetun rahoitusmallin mukaisesti ja toiminnassa on todettu tavoiteltua kehitystä uusien rahoitusmittareiden suhteen laskettuna. Tutkimus-, kehitys- ja innovaatiotoiminnan eli TKI-toiminnan hankevolyymi ulkopuolisella rahoituksella mitattuna oli 2,8 miljoonaa euroa, kun se vuonna 2015 oli yhteensä myös 2,8 miljoonaa euroa. Tavoitteeksi oli asetettu volyymin säilyminen vuosien 2014–2015 tasolla.

Tavoitteena ollut 0-tasoinen tulos saavutettiin ja tulokseksi muodostui 0,48 miljoonaa euroa. Tuloksen muodostumiseen vaikuttivat budjetoitua suuremmat sijoitustuotot. Muutto toukokuussa uudelle kampukselle ja siihen liittyvät hankinnat/investoinnit ovat olleet vuoden aikana isoimpia tapahtumia. Huomattava osa investoinneista on rahoitettu leasingrahoituksella. Syksystä lähtien on EU-/ETA-alueen ulkopuolelta englanninkielisiin koulutusohjelmiin tulleilta on

peritty lukuvuosimaksut. Tähän muutokseen liittyy myös opintojen tavoiteltuun sujumiseen liittyvä apurahajärjestelmä.

Yhtiön maksuvalmius ja vakavaraisuus ovat toistaiseksi erittäin hyvällä tasolla. SAMK haki ja sai rahankeräysluvan vuoden 2019 loppuun. Rahankeräysluvan hakemisella ennakoitiin hallituksen tulevaa pääomituskierrosta ja sen mahdollista perustumista ammattikorkeakoulujen itse keräämiin varoihin. Toimintaa ohjaa ISO 9001:2008 laatujärjestelmä, joka sisältää kattavasti yhtiön toimintaa ohjaavia menettelyohjeita. Yhtiö on vastaajana kolmessa työsuhteiden irtisanomisiin liittyvässä riita-asiassa. Riita-asioista vanhin odottaa hovioikeuden päätöstä, kaksi muuta on menossa vuonna 2018 hovioikeuden ratkaistavaksi. Nostetuissa kanteissa on kyse yhteensä kymmenen henkilön irtisanomisperusteiden laillisuudesta vuosina 2015–2016.

Tarkastuslautakunta esittää huolensa siitä, onko henkilöstöpoliittiset linjaukset ohjeistettu oikein ja toimivallat palvelussuhteiden päättämisiin Satakunnan ammattikorkeakoulu Oy:ssä määritelty.

5. MUUT HAVAINNOT KAUPUNGIN HALLINNOSTA

5.1. ELINVOIMAYKSIKKÖ

Konsernihallinnon toimialan elinvoimayksikkö aloitti toimintansa 1.6.2017. Konsernihallinnon toimintasäännön mukaan elinvoimayksikkö vastaa:

- porilaisten työllisyyden, hyvinvoinnin ja turvallisuuden edistämisestä sekä niiden ohjauksesta.
- Porin toimintaympäristön kilpailukyvyyn ja vetovoiman kehittämisestä ja sen ohjauksesta.
- Porin kaupunkikonsernin yrityspalvelujen järjestämisestä ja ohjauksesta.
- terveellisen, turvallisen, viihtyisän ja houkuttelevan asuin- ja elinympäristön suunnittelusta.
- strategisen suunnittelun ja kehittämisen ohjauksesta.
- valmiussuunnittelusta ja riskienhallinnan suunnittelusta.
- osaltaan Porin edunajamisesta.

Elinvoimayksikön mukaan kunnan tärkein tehtävä on huolehtia elinvoimaisuudesta. Suomen Kuntaliiton mukaan elinvoima muodostuu monista tekijöistä, joita ovat vetovoimainen ympäristö, kilpailukykyinen yrityskanta, osaaminen ja työvoiman saatavuus, julkiset ja kaupalliset palvelut, sosiaalinen pääoma ja yhteisöllisyys sekä vahva kuntatalous. Porin kaupungin elinvoimaa ohjataan Porin kaupungin elinvoimaohjelmalla 2016–2017, joka hyväksyttiin kaupunginvaltuuston päätöksellä 15.2.2016 § 6. Porin kaupungin elinvoimaohjelma sisältää Porin tulevaisuuskuvan, toimijoiden roolituksen, painopisteet ja mittarit elinvoimaisuuden kehittämisessä vuosille 2016–2017. Ohjelmassa elinvoiman kannalta merkittävistä toimijoista on muodostettu kaupunki-, osaaaja-, kehittäjä-, tuottaja- ja kumppaniketjut, jotka pitävät työpajoja. Tarkastustoimen tekemien haastatteluiden perusteella työpajoja pidettiin aina organisaatiouudistukseen asti ja ne lisäsivät elinvoiman kannalta tärkeiden toimijoiden välistä vuoropuhelua.

Elinvoimaohjelmalla on viisi painopistealuetta, joita ovat:

1. "Kasvu perustuu menestyviin yrityksiin."
2. "Kasvun juuret luodaan houkuttelevalla identiteetillä."
3. "VisitPori! Tapahtumat kiinnostavat meitä kaikkia."
4. "Osaaminen ja asenne ovat tärkeimmät voimavarat."
5. "Kaupunki uudistuu kokeiluiden kautta."

Elinvoimaohjelman mukaisina saavutuksina voidaan pitää muun muassa uusittua Porin brändiä, Porin Seudun Matkailu Oy:n Maisan siirtymistä Porin kaupungin suoraan omistukseen ja nimen muuttamista Visit Pori Oy:ksi sekä Pori–Helsinki-lentoyhteyttä. Kaupunkikonsernin sisälle on elinvoimaohjelman mukaisesta kaupunkiketjusta muodostunut elinkeinoketju, johon kuuluvat kaavoituksen, infrayksikön, Porin Veden, Pori Energian ja ympäristö- ja lupa-toimialan edustus. Tiimin tarkoituksena on mahdollistaa elinkeinoelämän palveleminen erilaisilla palveluehdotuksilla, joita yritykselle voidaan tehdä esimerkiksi siinä vaiheessa, kun kasvava yritys miettii sijoittumistaan Poriin. Elinvoimayksikön mukaan uuden elinvoimaohjelman laatimistyö on käynnistymässä ja tavoitteena on saada uusi elinvoimaohjelma hyväksytyksi kesään 2018 mennessä. Elinvoimayksikön mukaan uudessa elinvoimaohjelmassa olisi tärkeää ottaa mitattavaksi yksiköksi elinkeinoelämälle tehtyjen koko kaupunkikonsernin yhteisten palveluehdotusten määrä sijoittuville ja kehittäville yrityksille.

Elinvoimayksikkö koostuu kolmesta toimintayksiköstä, joita ovat kehittäminen ja hyvinvointi, kaupunkisuunnittelu sekä työllisyyspalvelut. Kehittämisen ja hyvinvoinnin toimintayksikön alla toimii elinkeinopalvelut. Valtuustopäätöksessä 2013–2017 elinkeinopalveluiden kehittäminen otettiin yhdeksi toimenpiteeksi talouden tervehdyttämiseksi. Valtuustopäätöksessä todetaan, että Porin kaupungin elinkeinotoimen uudelleenorganisointia tehostetaan vaikuttavuuden ja tuloksellisuuden lisäämiseksi. Kaupunginhallitus päätti elinkeinotoimen uudelleenorganisoinnista päätöksellään 8.4.2013 § 257. Päätöksen keskeisempänä antina oli, että Porin kaupungin sisälle perustettiin elinkeinopalveluiden tilaajatoiminto, jota johtamaan valittiin elinkeinojohtaja, sekä päätettiin laatia elinkeino-ohjelma tavoitteineen ja mittareineen. Porin elinkeino-ohjelma 2013–2014 hyväksyttiin kaupunginhallituksen päätöksellä 17.6.2013 § 426. Elinkeino-ohjelma on nyt jo korvattu edellä mainitulla elinvoimaohjelmalla 2016–2017. Elinkeino-ohjelmaan panostaminen on näkynyt muun muassa siinä, että Prizztech Oy tuottaa nykyisin elinkeinopalveluita Porin kaupungille sopimusohjaukseen perustuen.

Tarkastuslautakunta pitää hyvänä, että elinkeinopalveluiden merkitys on ymmärretty yhtenä elinvoiman merkittävänä tekijänä ja että elinkeinopalveluiden organisointiin on kiinnitetty huomiota.

Elinvoimayksikön mukaan elinvoiman kehittäminen ja kuntalaisten hyvinvoinnin lisääminen ruokkivat toisiaan. Kun saadaan lisää elinvoimaa, eli esimerkiksi lisää elinkeinoelämää, saadaan myös lisää kuntalaisten hyvinvointia. Kuntalaisten hyvinvointi taas lisää elinvoimaa, koska hyvinvoivat kuntalaiset luovat vetovoimaa, pitovoimaa ja työvoimaresursseja yrityksille.

Taloustutkimus Oy tekee vuosittain Kuntien imago -tutkimuksen, jossa haastatellaan elinkeinoelämän edustajia. Vuoden 2017 tutkimuksen perusteella Porin kaupunki sai elinkeinoelämästä kokonaisvaikutelmasta arvosanan 7,11 kaupunkien keskiarvon ollessa 7,36 ja oli kokonaisvaikutelman osalta 27. sijalla 36 kaupungista. Tutkimus tarkastelee kokonaisvaikutelman lisäksi myös imagotekijöitä, joita

tutkimuksessa olivat kunnan yrittäjämönteisyys, kaavoitus yritystoiminnan kannalta, työvoiman saatavuus, kunnan asioiden tiedottaminen yrityksille, kunnan markkinointi, kuntayhteistyön tuloksellisuus, yritysten ja oppilaitosten välinen yhteistyö, innovaatioiden tukeminen, keskuksen kaupalliset palvelut, liikenteellinen sijainti ja yhteydet sekä kunnan virkamiehiin saa helposti yhteyden. Tutkimuksen perusteella Pori jää kaupunkien keskiarvon alle kaikissa imagotekijöissä keskuksen kaupallisia palveluita lukuun ottamatta. Positiivista tutkimuksessa kuitenkin on, että kaikki Porin imagotekijät ovat parantuneet vuoden 2015 tasosta lukuun ottamatta keskuksen kaupallisia palveluita ja kaavoitusta yritystoiminnan kannalta. Elinvoimaohjelmalla 2016–2017 ja elinkeinopalveluiden uudelleenorganisoinnilla voidaan siten ajatella olevan vaikutusta Porin imagotekijöiden parantumiseen. Elinvoimayksikön selvityksen mukaan kaavoitus koetaan usein pullonkaulaksi, kun talous alkaa piristyä, mikä selittää osaltaan tämän imagotekijän arvosanan putoamista vuoden 2015 tasosta.

Swedish Institute of Quality SIQ on ruotsalainen voittotavoittelematon organisaatio, jonka tehtävänä on edistää laatujohtamista. Kyseessä oleva organisaatio omistaa EPSI Rating Groupin, joka on julkaissut 26.3.2018 Kuntarating 2017 tutkimuksen, jossa on mitattu kuntien ja kaupunkien asiakastyytyväisyyttä kolmella haastattelukysymyksellä, jotka ovat olleet saman sisältöiset vuosittain. Julkaisussa esitellään tulokset 62 kunnasta. Muiden kuntien otantamäärät eivät ole riittäneet luokituksen tekemiseen. Tuloksissa Pori on 20:stä suurimmasta kaupungista sijalla 11 asiakastyytyväisyydessä. Tutkimuksessa asiakastyytyväisyys ilmoitetaan indeksipisteinä ja Porin indeksipisteet olivat vuonna 2017 70,8. Porin indeksipisteet olivat nousseet 4,0 pistettä vuodesta 2016. Vuosien 2013–2016 taso on ollut 66,0–66,8 indeksipistettä. Porin asukkaiden asiakastyytyväisyydessä on siis tapahtunut parantumista vuonna 2017. Koko Suomen keskiarvo on 71,3 indeksipistettä.

On todettu, että Pori on parantanut imagotekijöiden ja asiakastyytyväisyyden osalta asemiaan. Työtä imagon ja asiakastyytyväisyyden parantamiseksi tulee edelleen jatkaa.

Taloustutkimus Oy on tehnyt myös Muuttohalukkuus kaupunkeihin 2016 -tutkimuksen. Tutkimukseen on haastateltu 15–79-vuotiaita suomalaisia valtakunnallisesti. Tutkimuksen perusteella vastanneista vain 9 prosenttia muuttaisi Poriin, kun taas 40 prosenttia ilmoitti, ettei missään nimessä muuttaisi Poriin. Kokonaismielikuvasta kaupungista asuinpaikkana saa kaikilta vastanneilta arvosanan 6,58 ja Pori on kokonaismielikuvan osalta 23. sijalla 37 kaupungista. Porissa asuvat ja asuneet antavat Porille kokonaismielikuvan osalta arvosanan 7,78. Voidaan siis todeta, että Porissa asuminen vahvistaa kokonaismielikuvaa Porista asuinpaikkana positiivisesti. Huolestuttavaa on kuitenkin se, että Pori on tässä vertailussa vasta 34. sijalla 37 kaupungista. Tämä tarkoittaa sitä, että muut kaupungit pystyvät suhteessa enemmän vahvistamaan positiivista mielikuvaa niissä asuville tai asuneille.

Mielikuvatekijöiden osalta Pori on kaupunkien keskiarvon yläpuolella seuraavissa mielikuvatekijöissä: hyvä kasvuympäristö lapsille, hyvät harrastusmahdollisuudet, kunnalliset palvelut sekä viihtyisä asuinympäristö. Keskiarvon alapuolella Pori on puolestaan seuraavissa mielikuvatekijöissä: työpaikkatarjonta, opiskelumahdollisuudet, sijainti, kehittyvä talousalue sekä monipuolinen kulttuuritarjonta.

Tarkastuslautakunta toteaa, että elinvoiman kehittäminen tarvitsee hyvinvoivia kuntalaisia. Porin imagon kehittämiseen hyvänä ja houkuttelevana asuinpaikkana tulee tehdä elinkeinopoliittisia panostuksia. Negatiivisiin imagotekijöihin voidaan pyrkiä vaikuttamaan aktiivisella elinkeinopoliitikalla sekä positiivisella mielikuvamarkkinoinnilla.

5.2. INFRAKSIKKÖ

5.2.1. Matkakeskus

Yksi infrayksikön vuoden 2017 merkittävimmistä tapahtumista oli matkakeskuksen avautuminen 4.9.2017 rautatieaseman yhteyteen. Matkakeskuksen rakentaminen on ollut vuosia esillä. Asema-aukion alueelle on jo vuonna 1997 vahvistetussa asemakaavassa kaavoitettu matkakeskustoimintoja. Porin joukkoliikennestrategian hyväksymisen yhteydessä kaupunginhallituksen päätöksessä 14.11.2011 § 946 hyväksyttiin yhtenä toimenpiteenä jatkoselvityksen tekeminen matkakeskuksen sijoittamisesta rautatieaseman yhteyteen. Kaupunginhallitus käynnisti päätöksellään 4.3.2013 § 198 matkakeskusselvityksen, nimesi hankkeelle valmisteluryhmän sekä päätti pyytää useita eri tahoja nimeämään edustajansa ohjausryhmään. Vuoden 2015 alussa Ramboll Finland Oy teki liikenteen toimivuustarkastelun, jolloin oli jo tiedossa Satakunnan ammattikorkeakoulun siirtyminen asema-aukion läheisyyteen. Kesällä 2015 käynnistettiin matkakeskuksen yleissuunnitelman laatiminen yhteistyössä VR-Yhtymä Oy:n, Matkahuolto Oy:n, Linja-autoliiton, Porin Linjat Oy:n, Porin Taksiautoilijat ry:n sekä kaupunkisuunnittelun kesken. Matkakeskuksen yleissuunnitelma hyväksyttiin kaupunginhallituksen päätök-

sella 13.6.2016 § 336, jonka jälkeen aloitettiin toteutussuunnitelmien laatiminen. Matkakeskuksen rakennustyöt alkoivat maaliskuussa 2017. Matkakeskus otettiin käyttöön keskeneräisenä syyskuussa 2017, koska käyttöönotto haluttiin sijoittaa koulujen alkamisen yhteyteen. Lopullisesti matkakeskus valmistui vuoden 2017 loppuun mennessä. Matkakeskuksen kokonaiskustannukseksi muodostui vuosien 2016–2017 aikana 1,87 miljoonaa euroa.

Matkakeskus on saanut sekä lehdistössä että keskustelupalstoilla paljon negatiivista palautetta osakseen. Suurin osa kritiikistä on kohdistunut matkakeskuksen keskeneräisyyteen, vaikka keskeneräisyyttä korostettiin Porin kaupungin tiedotuksessa. Matkakeskus avattiin ilman, että roskakoreja, penkkejä tai infojärjestelmiä oli asennettu. Lipunmyyntiä juniin tai linja-autoihin ei matkakeskuksen yhteyteen oltu saatu järjestettyä matkakeskuksen avautumiseen mennessä. Linja-autoihin lipunmyynti tapahtuu edelleen vanhalla linja-autoasemalla, netissä sekä linja-autoissa. Junaan lippuja voi ostaa netistä, aseman lippuautomaatista sekä junasta. Matkakeskushankkeelle myönnettiin keväällä 2017 lisärahoitusta, jotta myöhemmin toteutettavaksi suunnitellut odotuskatokset voitiin liikenneöitsijöiden vaatimuksesta toteuttaa ennen matkakeskuksen käyttöönottoa. Myös Satakunnan ammatti-

© Merita Pajunen

korkeakoulun tilojen käyttäminen odotustilana virallisena odotustilana toimivan rautatien asemarakennuksen ohella aiheutti kriittistä kirjoittelua Satakunnan ammattikorkeakoulun toimesta lehdissä. Lisämääräraharavetta sekä odotustilojen puuttumiseen kohdistuvaa kritiikkiä voidaan pitää yllätyksellisenä, sillä liikenneöitsijöillä ja Satakunnan ammattikorkeakoululla on ollut edustajansa matkakeskuksen ohjausryhmässä.

Tarkastuslautakunta toteaa, että matkakeskuksen avaaminen keskeneräisenä ei ollut onnistunut ratkaisu matkakeskuksen imagon ja toimivuuden kannalta.

Matkakeskuksen suurin ongelma käyttäjän näkökulmasta on pysäköinti, vaikka matkakeskuksen suunnittelussa pyrittiinkin huomioimaan erilaiset pysäköintitarpeet. Pysäköintipaikkoja suunnittelusta huolimatta ei alueella ole riittävästi. Matkakeskuksen pysäköintiin tarkoitettu alue sijaitsee rautatien ja valtatie 2:sen välissä Porttaalitunnelin keskussairaalan puoleisessa päässä. Lisäksi matkakeskuksen viereen on rakenteilla 20 auton yleinen pysäköintialue. Samoista pysäköintipaikoista kilpailevat Satakunnan ammattikorkeakoulun opiskelijat, joille on varattu 600 pysäköintipaikkaa Satakunnan ammattikorkeakoulun alueella.

Pysäköintiongelma aiheutti osaltaan sen, että Karjalankadun yrittäjät hermostuivat Karjalankadulla tapahtuvaan autojen villiin pysäköintiin. Pysäköintiongelmiä lisää osaltaan myös kaupunginvaltuuston päätös 24.4.2017 § 69 muuttaa matkakeskuksen alueen asemakaavaa. Vuoden 1997 asemakaavassa matkakeskuksen käyttäjien pysäköinnille, rahtiasemalle sekä linja-autojen taukopysäköinnille oli varattu paikkansa. Niin sanotulla Porin Portti -asemakaavamuutoksella näille varatuille alueille kaavoitettiin kerrostalotontteja, joihin autopaikkamääräyksiä kaavaan tuli 1 autopaikka/120 m². Tekninen lautakunta ja joukkoliikennelautakunta antoivat kriittisen lausunnon asemakaavaluonnokseen. Lautakuntien lausunnon mukaan kaavoitettu autopaikkamääräys on liian vähä ja se tulee aiheuttamaan alueelle merkittäviä pysäköintiongelmiä, koska jo tällä hetkellä matkakeskuksen käyttöön varatut pysäköintipaikat ovat riittämättömät. Kaupunkisuunnittelu on todennut

teknisen lautakunnan ja joukkoliikennelautakunnan lausuntoihin, *”että käsitys autoistumisen määrästä ja autopaikkojen tarpeellisuudesta tiiviisti rakennettujen kaupunkien ydinkeskustoissa elää murroskautta. Asemakaavoituksella voidaan edistää vähäautoisten alueiden syntymistä ydinkeskustojen yhteyteen. Kampusalueen yhteydessä olevan asuinkorttelin autopaikkavaatimusta on väljennetty, koska alue eroaa normaalista asuinalueesta siinä, että asukkaiden toiminnoista pääosa keskittyy kävelyetäisyydelle asunnosta. Suunnittelualueelta on myös Porin seudun parhaat mahdolliset julkiset liikenneyhteydet sekä kaupungin sisäiseen liikenneverkkoon, että kaupungin ulkopuolelle, johtuen matkakeskuksen ja lentoaseman läheisyydestä. Myös suunnitteilla oleva City-linja tulee kulkemaan suunnittelualueen editse.”* Tarkastustoimen haastattelemat asiantuntijat kuitenkin uskovat, että kerrostalojen valmistuminen tulee kasvattamaan alueen pysäköintiongelmaa entisestään.

Tarkastuslautakunta esittää huolensa alueen liikennejärjestelyiden sekä toiminnallisuuden tilanteesta.

5.2.2. Vuokratonttien myynti

Tekninen lautakunta teki päätöksen 8.12.2015 § 430, jolla se nosti omakotitonttien hinnoittelua merkittävästi vuoden 2016 alusta. Porin sosiaalidemokraattinen valtuustoryhmä teki asiaan liittyen valtuustoaloitteen, jonka lopullisena seurauksena tekninen lautakunta päätti 19.4.2016 toimialajohtajan esityksestä, että omakotitontin vuokralainen voi ostaa tonttinsa vanhalla hinnalla, kunhan ilmoittaa siitä kirjallisesti viimeistään 30.9.2016 kaupungille. Vuokrattujen tonttien ”alennusmyynnin” ohjeistuksesta päätettiin teknisessä lautakunnassa päätöksellä 3.5.2016 § 168.

”Alennusmyynnin” aikaan kaupungilla oli vuokratontteja noin 4 000 kappaletta. Tonttien myyminen 8.12.2015 päätettyjen hintojen sijasta sitä ennen voimassa olleilla hinnoilla tarkoitti vuokratonttien myyntiä, jossa alennukset vaihtelivat välillä 0–66 prosenttia. ”Alennusmyynnin” alkaessa kiinteistövarallisuus arvioi, että tontteja tullaan myymään noin 500–1 000 kappaletta.

© Aleks Posparta

Valtio määrittää kiinteistöjen verotusarvot ja kaupunki tekee päätöksen kiinteistöveron suuruudesta. Haastatellun asiantuntijan mukaan toteutetun omakotitonttien myynnin aiheuttamaa kasvua kiinteistöverotuloissa on pidemmällä tähtäimellä vaikea arvioida johtuen kiinteistöverotukseen liittyvien muuttujien suuresta määrästä. Lisäksi haastatellun asiantuntijan mukaan valtio tulee vuonna 2020 muuttamaan kiinteistöjen verotusarvoja käypiä arvoja vastaavaksi, mikä voi osaltaan vaikuttaa kaupungin kiinteistöveropäätöksentekoon. Vuonna 2017 saatiin vuoden 2016 aikana tehdyistä tonttikaupoista kiinteistöverotuloa noin 30 000 euroa enemmän kuin olisi saatu, jos vuokratonttien "alennusmyyntiä" ei olisi toteutettu. Vuonna 2017 tehdyistä tonttikaupoista tullaan samaan kiinteistöverotuloja vuodelle 2018 noin 120 000 euroa.

Omakotitonttien "alennusmyynnin" seurauksena kaupungille jää saamatta tuloa vuosittain noin 850 000 euroa, jos kiinteistövero pysyisi myyntiajankohdan tasolla. Porin kaupungin kiinteistövarallisuus on kritisoinut vuokratonttien "alennusmyyntiä" kaupungin talouden ja maapolitiikan kannalta perustelemattomana hankkeena. Maapoliittisen ohjelman 2004 mukaan maan luovutusmuodon vuokraus/myynti valinnassa käytetään tarkoituksenmukaisuusperiaatetta. Vakaat vuokratulot on myös ohjelmassa katsottu merkittäväksi tulonlähteeksi lamakausina. Maapoliittinen ohjelma 2004 on vuodelta 1999 ja siihen on tehty osapäivitys vuonna 2008. Haastatellun asiantuntijan mukaan viimeksi tonttikauppoja on tehty "alennusmyyntinä" 90-luvun laman aikaan, jolloin kaupungilla oli tarve saada myyntituloja. Teknisen lautakunnan 19.4.2016 tekemä "alennusmyyntipäätös" perustui näkemykseen siitä, että tontinomistajien arvioitiin joutuneen eriarvoiseen asemaan, kun omakotitalojen tonttien vuokria päätettiin 8.12.2015 nostaa.

Tarkastuslautakunta pitää tärkeänä, että maapoliittinen ohjelma päivitetään osana omistajapoliittista ohjelmaa vastaamaan nykypäivän tarpeita. Tarkastuslautakunta näkee vuokratonttien myymisen omistajapoliittisena päätöksenä, jonka pitkäaikaiset vaikutukset tulee huomioida maapoliittisen ohjelman suunnittelussa. Kaupungin tulee olla pitkäaikainen, ennakoitava ja luotettava sopimuskumppani.

Tarkastustoimen haastatteleman asiantuntijan mukaan ostohakemuksia saatiin yhteensä 1 550 kappaletta ja myyntipäätöksiä tehtiin 1 480 kappaletta. Kauppakirjoja oli haastatteluun mennessä allekirjoitettu 1 404 kappaletta ja asiantuntija arvioi tällä perusteella, että tehdyistä myyntipäätöksistä jää toteutumatta noin 5 prosenttia. Myyntituloja kaupungille tehdyistä tonttikaupoista tulee toteutumaan yhteensä noin 18,2 miljoonaa euroa, joista arviolta 4,6 miljoonaa euroa toteutui vuonna 2016 ja 13,5 miljoonaa euroa vuonna 2017 sekä loput 0,1 miljoonaa euroa toteutuu vuonna 2018. Näiden omakotitonttien arvo uuden 8.12.2015 päätetyn hinnoittelun mukaan olisi ollut noin 40,25 miljoonaa euroa, mikä tulee olemaan 22,05 miljoonaa euroa toteutunutta myyntituloa enemmän. Vuodelle 2017 olisi myyntituloa toteutunut noin 16,5 miljoonaa euroa enemmän, jos tontit olisi myyty uuden hinnoittelun mukaisilla hinnoilla.

Omakotitonttien 19.4.2016 päätetyn "alennusmyynnin" vuoksi maanvuokratuloa jää saamatta haastatellun asiantuntijan mukaan vuositasona noin miljoona euroa. Myytyjen tonttien vuokrasopimusten kestot vaikuttavat vuotuisen maanvuokratulon menetyksen määrään ja tulomenetykset jaksottuvat pitkälle aikavälille, koska omakotitonttien vuokra-aika on 50 vuotta. Vuonna 2017 maanvuokratuloja jäi saamatta tonttikauppojen vuoksi noin 450 000 euroa. Vuonna 2018 tulomenetykset tulevat olemaan 820 000 euroa.

© Merita Pajunen

5.3. KULTTUURITOIMI

Tarkastuslautakunnan yhtenä arviointikohteena suunnitelman mukaan oli kulttuuritoimi. Kulttuuritoimen tarkastelunäkökulmaksi valikoitui kulttuurin saavutettavuus. Kulttuurin tulee olla kaikkien ulottuvilla. Opetus- ja kulttuuriministeriön tavoitteena on turvata kulttuurin saatavuus myös muun muassa kieli- ja kulttuurivähemmistöille sekä muille erityisryhmille. Kaupungin organisaatiouudistuksen jälkeen puhutaan kulttuuriyksiköistä. Jatkoketkissä käsitteitä kulttuuritoimi ja -yksikkö pidetään synonyymeinä.

Organisaatiouudistuksen jälkeen sivistystoimialan kulttuuriyksikön perusyksiköt ovat:

- Pori Sinfonietta
- Porin kaupungin kirjasto – Satakunnan maakuntakirjasto
- Porin lastenkulttuurikeskus (ml. yleinen kulttuuritoiminta: esim Annis, Kinokellari, seniorien kulttuuritoiminta)
- Porin taidemuseo
- Satakunnan museo

5.3.1. Kulttuurin saavutettavuus

Moninaisuutta ja keskenään erilaisia ihmisiä on kaikissa yhteisöissä. Kulttuuripalvelut ovat useammille saavutettavia, kun yksilölliset tavat toimia on huomioitu. Hyvä saavutettavuus lisää mahdollisuuksia tehdä itse, osallistua ja saada elämyksiä. Tarjonnan hyvä saavutettavuus lisää yhdenvertaisia mahdollisuuksia toimia kulttuurin kentällä. Hyvä saavutettavuus muodostuu kokonaisuudesta, jonka eri osat ovat tärkeitä. Saavutettavuuteen panostava kulttuuritoimija huomioi jatkuvasti moninaisuutta kaikessa strategisessa työssä ja suunnittelee toimintansa huolella. Viestintä tavoittaa erilaisia ihmisiä heille saavutettavilla tavoilla. Hinnoittelu on saavutettavaa. Toiminta sijoitetaan esteettömiin tiloihin. Yhdenvertainen asiakaspalvelu ja avoin asenne tekevät osallistumisesta miellyttävää. Tietoa ja elämyksiä tarjotaan eri aistien välityksellä. Ymmärtämisen esteitä poistetaan, kun tarjolla on kielivaihtoehtoja ja huomioidaan erilaisia oppimistyyliä.

Porin kaupungin kulttuuritoimi on toteuttanut useita esteettömyyteen ja saavutettavuuteen pureutuvia hankkeita vuosien varrella. Useita ongelmakohtia on pystytty parantamaan ja toimintaa kehittämään saavutettavammaksi. Porin kulttuuritoimi on nähnyt tärkeäksi pitkäjänteisen ja toimintaan sisäänrakennetun työskentelyn saavutettavaman ja moninaisemman kulttuurin edistämiseksi. Näistä lähtökohdista kulttuuriasiainkeskus haki rahoitusta opetus-

© Merita Pajunen

ja kulttuuriministeriöltä kulttuuritoimen yhteisen saavutettavuussuunnitelman laatimiseksi. Suunnitelman laadinnan tukena toimii Porin kaupungin kulttuuritoimen johtoryhmän nimittämä kulttuurin saavutettavuuden työryhmä, jossa on edustus jokaisesta kulttuuritoimen vastuualueesta. Porin kulttuuritoimen saavutettavuuden ja moninaisuuden toimintasuunnitelma 2014–2020 on laadittu opetus- ja kulttuuriministeriön tuella ja se on vahvistettu Porin kaupungin kulttuurilautakunnassa 14.5.2014.

Toimintasuunnitelmassa kulttuuritoimi asetti itselleen yksikötason tavoitteita saavutettavuuden parantamiseksi, ylläpitämiseksi ja kehittämiseksi. Suunnitelmassa todetaan, että hyvä saavutettavuus kertoo erilaisten yleisöjen tarpeiden huomioimisesta ja kohteen tarjonnan helposta lähestyttävyydestä ja tarjoaa mahdollisuuden osallistumiseen ja elämyksiin yksilöiden erilaisista ominaisuuksista riippumatta. Saavutettavuus on yhdenvertaisuuden edistämistä. Kulttuurin saavutettavuutta voidaan parantaa poistamalla osallistumisen esteitä. Esteet voivat liittyä aisteihin, tiedotukseen, ymmärtämisen vaikeuteen, asenteisiin, fyysisiin tai taloudellisiin tekijöihin sekä päätöksenteossa oleviin puutteisiin. Edellytyksenä esteiden poistamiseksi on, että kulttuuripalvelujen tuottajat ja rahoittajat sekä rahoituksesta vastaavat päättäjät ovat tietoisia esteistä ja keinoista niiden poistamiseksi. Suunnitelmassa saavutettavuutta on käsitelty seuraavista näkökulmista: henkinen (viestinnällinen, tiedollinen) saavutettavuus, moninaisuus ja sosiaalinen saavutettavuus, maantieteellinen saavutettavuus, taloudellinen saavutettavuus sekä fyysinen saavutettavuus.

Tarkastuslautakunta pitää kulttuurin saavutettavuustyötä tärkeänä ja näkee, että saavutettavuuden ja moninaisuuden toimintasuunnitelman tekeminen ja sen toteuttaminen ovat merkittäviä askeleita kohti Porin strategiassa määriteltyä tavoitetta hyvän elämän Porista, johon sisältyy hyvinvointierojen kaventaminen ja ajanmukaisen palvelujen tarjoaminen.

5.3.2. Saavutettavuus kirjastotoimessa

Saavutettavuusteemaa syvennettiin tutustumalla kirjastotoimen saavutettavuustyöhön. Tarkastustoimen tekemien haastattelujen mukaan saavutettavuus on kirjaston ydin ja kaiken toiminnan perusta. Kirjasto on suomalaisen sivistyksen kivijalka ja täten sen on oltava saavutettavissa kaikkien kohderyhmien osalta. Kirjastolla on monenlaisia erityisryhmiä; maahanmuuttajia, senioreita, vammaisia, lapsiperheitä jne. Kirjaston käyttäjiksi lasketaan paitsi aineiston lainaajat myös tilojen käyttäjät. Saavutettavuus läpäisee kirjastossa kaiken toiminnan. Se liittyy fyysiseen esteettömyyteen, tuotettaviin palveluihin (verkossa ja tiloissa), henkilökunnan toimintaan, kirjaston virtuaalipalveluihin ja aineistojen hankintoihin. Saavutettavuus näkyy siinä, että kun palvelee erityisryhmiä, palvelee samalla kaikkia. Aineistot ovat kaikkien saatavissa (lukuun ottamatta Celian aineistoja, joiden lainaamiseen pitää olla lukemiseste).

Porin kaupungin pääkirjastosta on tehty saavutettavuussuunnitelma jo vuonna 2009 eli ennen kulttuuritoimen saavutettavuuden ja moninaisuuden toimintasuunnitelman laatimista. Haastattelujen mukaan kulttuuritoimen saavutettavuuden työryhmä ei ole kokoontunut pitkään aikaa ja kulttuuriyksikössä suunnitellaan parhaillaan saavutettavuuden ja moninaisuuden toimintasuunnitelman uudistamista ja uuden työryhmä perustamista.

Seuraavassa tarkastellaan, miten kirjastotoimi on toteuttanut Porin kulttuuritoimen saavutettavuuden ja moninaisuuden toimintasuunnitelmaa.

Henkinen (viestinnällinen, tiedollinen) saavutettavuus:

Kirjasto tekee kaikki esitteensä selkokielellä. Sosiaalisessa mediassa ollaan erittäin aktiivisia (facebook ja instagram) ja varsinkin kirjaston facebook-sivusto on saanut paljon positiivista palautetta. Sosiaalista mediaa käytetään asiakkaiden tavoittamiseen. Erilaiset ryhmät, joilla on vaikeuksia lukea tai ymmärtää normaalia tekstiä, on huomioitu mm. äänikirjoin, isotekstisin kirjoin.

Nettisivuilta puuttuu symbolit informaationa esteettömyydestä ja kirjaston mukaan verkkosivuilla voitaisiin viestiä kirjaston palveluista paremmin. Nyt odotetaan Porin kaupungin verkkosivu-uudistusta ja mitä vaatimuksia saavutettavuusdirektiivi tuo mukanaan (Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2016/2102). Materiaalien luokitusjärjestelmä asettaa haasteita ymmärrettävyydelle. Luokitus tulee annettuna. Kirjasto on kiinnittänyt tähän saavutettavuussuunnitelmaa laatiessaan huomiota. Nyt kirjasto on selkokielisin avainsanoin avannut luokkien sisältöä. Tietoteknisesti hakusanoilla on helppo löytää materiaalin sijainti.

© Päivi Setälä

Moninaisuus ja sosiaalinen saavutettavuus: Aineistoja hankitaan monessa eri muodossa (normaalikirjojen lisäksi esim. e-kirjoja, e-äänikirjoja, pelejä, elokuvia). Kirjastossa toimii kaksi asiakasraatia, joiden tarkoitus on parantaa saavutettavuutta. Tärkeää on saada asiakkailta palautetta ja tietoa kiinnostuksen kohteista. Vähemmistöjen tarpeisiin pyritään vastaamaan. Sosiaalinen saavutettavuus merkitsee palautteen huomioimista ja sitä pyritään tekemään aktiivisesti. Kirjastossa on meneillään ns. tablettiipiiri, jossa asiakkaat saavat opastusta omien tablettiensa käytössä. Tablettiipiiri vastaa kirjastoille annettuun velvoitteeseen olla kansalaisvalmiuksien edistäjä. Myös henkilökohtaisen palvelun aloittamista tietoteknisissä ongelmissa suunnitellaan. Osallistava palvelusuunnittelu antaa mahdollisuuden siihen, että hoidetaan ne asiat kuntoon, mitkä ovat asiakkaille tärkeitä. Harvinaiskielistä aineistoa hankitaan tarvittaessa siirtolainoina valtakunnallisesta Monikielisestä kirjastosta.

Maantieteellinen saavutettavuus: Lähikirjastoverkko on varsin kattava ja kirjastoauto palvelee niitä alueita, joissa ei ole lähikirjastoa. Lisäksi on saatavissa kotikirjastopalvelua. Laitoskirjasto toimii Satakunnan keskussairaalassa. Kaukolainamahdollisuus tekee kaikista maakunnan asukkaista yhdenvertaisia, kun ei ole maantieteellistä estettä lainaamiselle.

Taloudellinen saavutettavuus: Kirjastopalvelut ovat pääosin ilmaisia. Varausmaksun poistuminen vuoden 2017 alussa edesauttoi taloudellista saavutettavuutta. Kirjastopalvelut ovat yleisesti ottaen hyvin taloudellisesti saavutettavia.

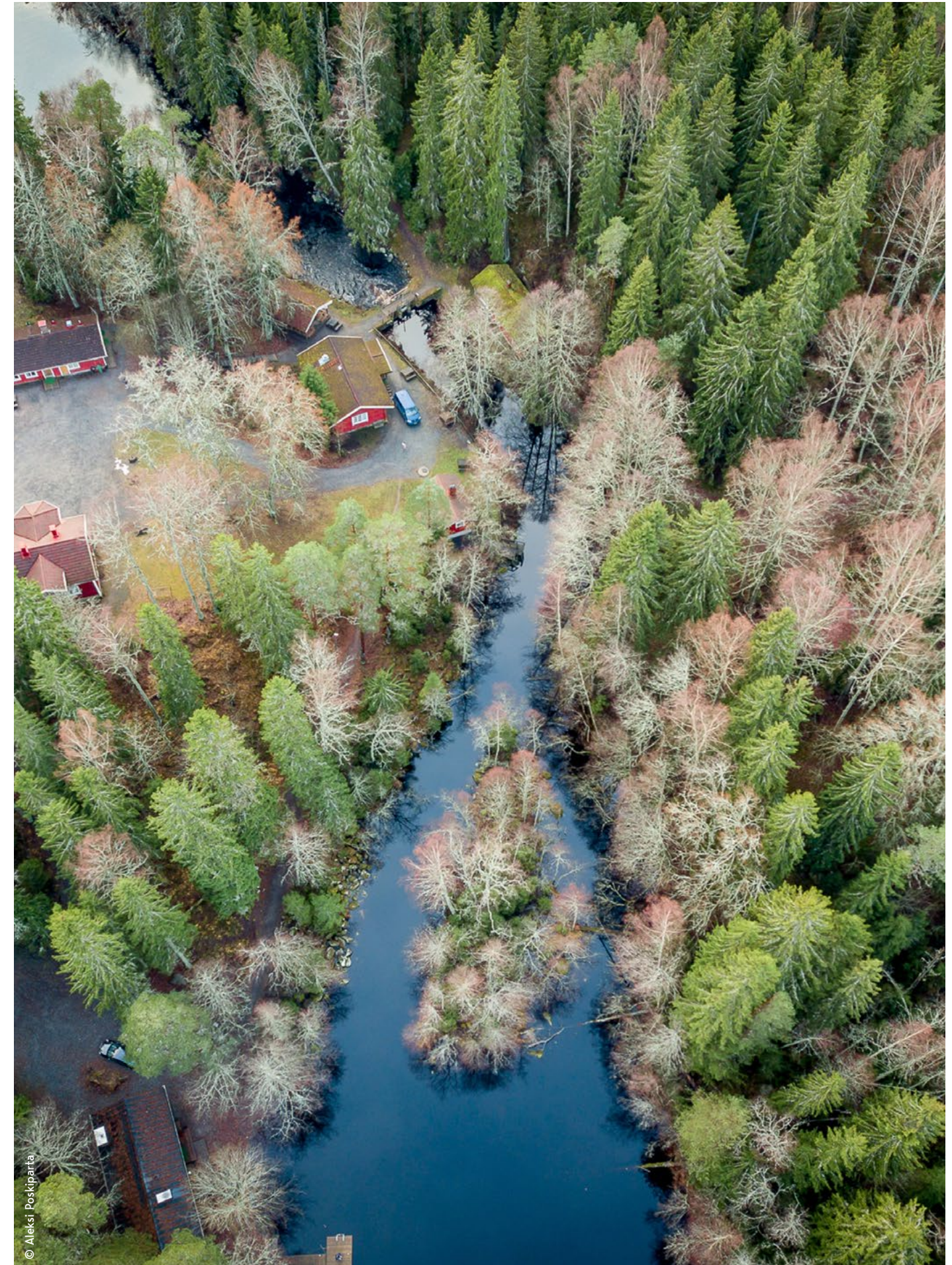
Fyysinen saavutettavuus: Fyysisen saavutettavuuden eteen kirjastotoimessa on tehty paljon töitä. Pääkirjasto on fyysisesti esteetön. Pääkirjaston opastetaulut on uusittu niin, että ne ovat selkeämmät, niissä käytetään symboleita ja kontrastit ovat riittäviä. Pääkirjaston ovet automatisoitiin, liian pehmeä matto poistettiin, inva-wc on tehty tilavaksi myös sähköpyörätuolille, hissillä pääsee nyt myös alakertaan itsenäisesti ja tavarahissiin mahtuu myös sähkömopo. Lähikirjastojen tilanne on vaihteleva, mutta verrattaen hyvä. Suurin ongelma on Ruosniemen kirjastossa, missä kirjasto sijaitsee kuudessa eri tasossa. Missään kirjastossa ei

ole induktiosilmukkaa. Silmukka edellyttää myös äänentoistoa ja sitä, että henkilökunta puhuu mikrofoniin. Rakenusten ikä sekä rahoituksen puute aiheuttavat rajoitteita induktiosilmukoiden hankintaan.

Tarkastustoimen tekemien haastatteluiden mukaan kirjastotoimessa on halua verkostoitua vielä paremmin mm. kolmannen sektorin kanssa, mikä laajentaisi palvelujen saatavuutta, koska kirjaston omat henkilöstöresurssit ovat rajalliset. Esimerkiksi kielikahvilatoimintaa voitaisiin laajentaa, mikäli olisi enemmän tekijöitä. Myös seniorikoulutusta hoidetaan tällä hetkellä omin voimin. Siinäkin olisi kolmannen sektorin toimijoilla mahdollisuus osallistua henkilöstöresurssein ja kirjasto voisi toimia tilojen tarjoajana.

Kirjastotoimi huolehtii henkilökunnan saavutettavuuskoulutuksesta säännöllisesti. Kirjasto toimii myös työnantajana saavutettavuuden ja moninaisuuden periaatteita noudattaen. Kirjasto rekrytoi henkilöitä, joilla on esimerkiksi näkövamma tai liikuntarajoitteita.

Tarkastuslautakunta toteaa, että kulttuuritoimen saavutettavuuden työryhmä ei ole kokoontunut suunnitelmien mukaisesti vaan kukin perusyksikkö on toteuttanut itsekseen saavutettavuustyötä. Työryhmän tarkoitus oli seurata tavoitteiden toteutumista. Kirjastotoimen osalta voidaan todeta, että suunnitelmassa kirjattuja tavoitteita on toteutettu työryhmätyöskentelyn puutteesta huolimatta. Tarkastuslautakunta pitää tärkeänä, että suunnitelmiin ja ohjelmiin sitoudutaan ja niiden toteutumista seurataan suunnitellusti, ettei työ jää pelkästään yksiköiden oman panostuksen ja valveutuneisuuden varaan. Kirjasto toimii strategian mukaisesti mahdollistavana ja arvostavana työnantajana.

6. ALLEKIRJOITUKSET

Porissa 2.5.2018

Kaarina Ranne
puheenjohtaja

Helena Lindberg

Asko Apajasalo

Pentti Ruusunen

Taina Lehtonen

Aki Ruotsala

Ari Nordström
varapuheenjohtaja

Kari Aaltonen

Maarit Lepomäki

Sirkka Sainio

Antti Linnainmaa

PORI

Porin tarkastustoimisto, Valtakatu 15, 3. krs, 28100 Pori
Puh: (02) 621 1100 / keskus, tarkastustoimisto@pori.fi

Kansikuva: Aleksi Poskiparta. Taitto: Vida Design Oy. Paino: Allone Print Oy. Julkaistu: 24.5.2018.

www.pori.fi